

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző,

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 95. Telefon: 297-0-69
A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpenztári
csekkszámája: 41.951.

A rendkívüli törvényes öröklési rendek.

Irta: *Dr. Nizsalovszky Endre*, egyetemi tanár.
(Második és befejező közlemény.)

III.

b) A birtokutód jogállása.

Az alábbiak során azt az esetet fogom szem előtt tartani, amikor az utódlás a birtokelőd halála következtében áll be és birtokutódként kötelesrészre jogosult leszármazó jelentkezik.

Az élők közötti átszállás esetében ugyanis a felvethető kérdések szintén csak az előd halála után fognak megoldásra kerülni, legfeljebb a különleges jogállású birtok értékelésére lesz más időpont irányadó.²⁶ Ha oldalági örökös lesz a birtokutód, az oldalági rokonokkal szemben korlátlanul érvényesülő végrendelezési szabadság következtében érdekesebb problémák felmerülésére alig lesz alkalom.

A) Az *adományozott vitézitelek* esetére szólóan Fekete László Ömértósága ismételtén idézett tanulmánya arra a határozott álláspontra helyezkedik, hogy a „vitézi telek és a velejáró felszerelés értéke beszámítandó ugyan az átvevő osztályrészébe, azonban az osztálybautalás folytán sem a vitézi telek megbonthatatlan egysége

²⁶ Az államra átszállás mindenesetre egészen különálló kérdéseket vet fel.

Nizsalovszky Endre dr.: A rendkívüli törvényes öröklési rendek.

Bárdi Ferenc dr.: Tünődések

Közlemények.

Az országos egyesület közgyűlése.

Kinevezés.

A kamarák közleményei.

Országos felsőoktatási kongresszus.

A pestvidéki ügyvédi kamara jubileumi díszülése.

Közjegyzői hatáskör kiterjesztés.

Jegyzői magánmunkálatok galériája.

0300/1935. I. M. számú rendelet a gyakorlatban.

A nemzeti szociálista állámeszme és a Harmadik Birodalom megvalósítása.

Már a rendőrség is hitelesít!

A kincstár képviselése a feltározásoknál.

Állasközvetítés.

Kihirdetett törvények.

Rendeleték.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Polgári Jog.

Az Ügyvéd.

Illetékügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Örökösödési eljárás.

Telekkönyvi jog és eljárás.

Közjegyzői okiratok.

nem szenvedhet, sem pedig annak folytán az átvevőre teher (kötelesrész-viselés) nem háromolhatik".²⁷ Ebből az következne, hogy a vitézi telek átvevője az egyéb vagyonban mindaddig nem részesedhetnék, amíg a birtokelőd többi leszármazói az örökhagyó egyéb vagyonából legalább a vitézi telekkel felérő örökrészt nem kapnak, másfelől, hogy az örökhagyó birtokelőd végrendelettel a birtokutódot a vitézi telekre, mint kötelesrészre is szoríthatná.

Bármennyire is méltányolom azokat az érveket, amelyek ezt az álláspontot alátámasztják és különösen azt az érvet, hogy az új intézményt a fennálló jogelvek lehető legcsekélyebb megbontásával kell a jogrendünkbe beolvasztani, azzal nem tudok egyet-érteni.

Ez a megoldás nevezetesen figyelmen kívül hagyja azt a lényeges momentumot, hogy a vitézi telek adományozás tárgya, az adományozás alkalmával az öröklési rend is megállapítást nyer, megadományozottnak tehát valójában nem egyetlen személy, hanem a birtokutódok egész sorozata is tekinthető. Ebből folyik, hogy a vitézi telek nem korlátozástól mentes vagyon, sőt épen az ajándékozás durva hálátlanság miatti visszavonásával nagyon analóg módon vissza is szállhat az államra. Ha tehát a vitézi telket egész értékében beszámítjuk a birtokutód osztályrészébe, ezzel a birtokutódot, aki pedig az adományozással kedvezményezve volt, a többi örökösökkel szemben egyenesen hátrányos helyzetbe hozhatjuk.

Tegyük fel pl., hogy a vitéznek három leszármazója és a 10.000 pengőt érő vitézi telken felül 20.000 pengő egyéb vagyona van. Az ismertetett megoldás szerint a birtokutód 10.000 pengő értékű olyan vagyont kapna, amelyet elidegenítési és terhelési tilalom terhel, míg a többi leszármazók ugyanolyan értékű szabadvagyonhoz jutnának. Ha tovább menve azt tételezzük fel, hogy a vitézi telken kívüli vagyon 50.000 pengőt tesz ki, akkor pedig meg kellene tagadnunk a birtokutódtól minden remédiumot egy olyan végrendelettel szemben, amely a birtokutódnak a vitézi telken felül semmit, a másik két leszármazónak pedig fejenként 25—25.000 pengőt juttatna.

A felhozott példából világosan kitűnik, hogy a megoldás beleütköznék öröklési jogunknak a 294. sz. E. H.-ban kifejezett

²⁷ I. m 159 l.

abba az elvébe, hogy a kötelesrész a jogosultat tehertől és korlátozástól mentesen illeti.

Az adományozott vitézi telek esetére szólan alig lehet egyéb megnyugtató megoldást találni, mint azt, hogy a birtokutód a vitézitelket nem az örökhagyó vagyonának bizonyos részeként örökli, hanem az reá is ex providentia Gubernatoris Regni száll.

Ebből pedig az következik, hogy az ilyen vitézitelket az örököstársak között az egyéb vagyon tekintetében létesített osztály alkalmával teljesen figyelmen kívül kell hagyni. A birtokutód tehát a felhozott példa esetében a szabad vagyon $\frac{1}{3}$ részét örökölheti törvényes örökrész címén, ha pedig az örökhagyó végrendelezett és a birtokutódot mellőzte, kötelesrész címén ugyanannyira tarthat igényt, mintha vitézi telket nem kapott volna, vagyis a felhozott példa esetében a szabad vagyon $\frac{1}{6}$ részét.

Emellett a megoldás mellett tárgytalanná válik egy olyan probléma is, amely a vitézi teleknek a hagyatéki vagyonhoz hozzászámítása esetében felmerülhetne. Nevezetesen a vitézi telek átvételére az utódlási rend szerint jogosult javára is alkalmazni kellene az 589. sz. E. H.-nak azt a szabályát, hogy a kötelesrészre jogosult igényelheti, hogy az örökrészt terhelő korlátozások a kötelesrész erejéig oldassanak fel és csak az örökségnek a kötelesrészt meghaladó része erejéig tartassanak fenn. Ebből pedig az első példánk esetében a vitézi telek felerészének, a második példánk esetében egészének feloldása következne. Kétségtelen, hogy ez nem férhet össze a vitézi telekre vonatkozó rendelkezésekkel és ezért sajnálatomra kénytelen vagyok Fekete Öméltóságával szemben megállapítani, hogy az új fácska beültetése bizony a talajba kissé mélyebbre hatoló beásást tesz elkerülhetetlenné.

B) Az alapított vitézi telek esetében a birtokutód szempontjából az elmondottakkal szemben mindössze annyi az eltérés, hogy a vitéziteleknak a generációk elvileg végtelen sorára szóló megkötése nem kizárólag felsőbb gondoskodásból ered, hanem maga a birtokelőd rendelkezett legfelsőbb jóváhagyással ugyanolyan eredménnyel.

Erre az esetre szólan mégis több érv szól a Fekete Öméltósága megoldása mellett, mint az adományozott vitézi telek esetében. Azt lehet ugyanis mondani, hogy a vitézi telek alapítása — akár megállapít az alapítólevél a 6650/1920. M. E. sz. rendelet 4. §-ának harmadik bekezdése alapján külön öröklési rendet, akár a rendeletben szabályozott öröklési rendet engedi érvényesülni —

halál esetére szóló intézkedést is tartalmaz, amit lehet aként értelmezni, hogy az örökhagyó annak a leszármazójának az örökrészebe, aki birtokutódként jelentkezik, a vitézi telket is be akarta számítani.

Minthogy azonban a vitézi telek korlátozásokkal van terhelve, a vitézi telek alapításával pedig az örökhagyónak nyilvánvalóan csak az lehet a célja, hogy a leszármazói közül egyet a Vitézi Rendben utódjává tegyen és többi leszármazóival szemben vagyoni tekintetben is megkülönböztessen, a rendelkezésnek az említett módon való értelmezését nem tartom minden további alap nélkül elfogadhatónak. Arra az esetre mindenesetre helytálló lesz az ilyen értelmezés, ha az örökhagyó a vitézi telek alapítása után többi leszármazói javára végrendeletet is alkotott. De még végrendelettel szemben is megállapíthatónak tartom a birtokutód kötelesrész iránti igényét. Mégis az adományozott vitézi telek esetével szemben a kötelesrész iránti igénynek bizonyos módosulását látom.

Ha nevezetesen az örökhagyó alapító ügyletéből és végrendeletéből az látszik megállapíthatónak, hogy az örökhagyó a birtokutódnak a kötelesrésznél — esetleg a törvényes örökrésznél is — többet akart hagyni, de a vitézi telek minőségéből folyó korlátozásokkal, véleményem szerint az ilyen rendelkezésben a vitézi telek oszthatatlanságánál és megkötöttségénél fogva benne foglaltatik a cautela Socini. Arra az esetre, ha a birtokutód nem akarja vállalni a vitézi telekkel járó korlátozásokat, a rendelet 4. §-ának negyedik bekezdése alapján bejelentheti, hogy a vitézi telket nem igényli. Ily bejelentés esetében a vitézitelek a soron következő leszármazóra fog átszállani, de az viszont nem lesz köteles a maga örökrészét a vitézitelekről lemondó testvérének átengedni, hanem a lemondó testvér csak a kötelesrészének kiszolgáltatását fogja igényelhetni.²⁸

C) Az *ellenérték fejében szerzett* vitézi telek a birtokutód szempontjából az alapított vitézi telekkel szemben nem mutat külön tárgyalást igénylő eltéréseket. A birtokutód ebben az esetben is az elidegenítés és terhelés szempontjából korlátolt ingatlant kap, amely esetleg még a vételár hátralékával is meg lehet terhelve. A jelzálogi teher sem lesz azonban singularitás, mert az adományozott és az alapított vitézi telek esetében sincs a megterhelés a rendelet 3. §-ának 2. bekezdéséből kitűnően egészen kizárva.

²⁸ Hogy azután ez a kötelesrész iránti igény miképpen lesz érvényesíthető, arra az alábbiak során fogok kitérni, hiszen a visszautasítás folytán a birtokutódlásra hivatott a harmadik érdekcsoportba fog kerülni.

Amikor a három típus bármelyike szerint keletkezett vitézi telek egy átszálláson már átment az a kevés különbség is elenyészik, amelyet a birtokutód szempontjából a fentiekben megállapítottunk. A birtokutód kezén a vitézitelek mindhárom esetben az adományozott vitézitelekkel egyező különleges jogi helyzetbe fog kerülni messzireható destinációjánál fogva.

D) Az *oszthatatlan családi birtok* mindkét esetére szólóan már könnyen csatlakozhatom Fekete Öméltósága álláspontjához.²⁹ Igaz, hogy az elidegenítés és terhelés valamint a végrendelet tekintetében itt is érvényesülnek bizonyos korlátozások, csak hogy ezek a korlátozások lényegesen enyhébbek, hiszen engedéllyel még az elidegenítés is lehetséges, az államra való átszállásról szó sincsen, a korlátozások ellentételeként pedig a 75. §. a birtok hozadéki értékben való számításba vételét rendeli. De egyébként is az 1920: XXXVI. t. c. 74. §-ának az a rendelkezése, hogy az oszthatatlan családi birtokot az egyik lemenő „osztályrészébe“ kell utalni, minden kétséget kizár abban a tekintetben, hogy az oszthatatlan családi birtok a hagyatékhoz tartozik és a különleges jogi természet csak az osztály mikéntje szempontjából érvényesül.

A birtokutód oldaláról nézve itt is azt a kérdést kell vizsgálnunk vajjon ez a családi birtok átvételén felül mennyiben tarthat igényt az örökhagyó egyéb vagyonára, egyfelől mint törvényes örökrészének, másfelől, mint kötelesrészének kiegészítésére.

Az 1920 XXXVI. t. c. 75. §-ának első bekezdése a családi birtok hozadéki értékben való számításbavételét arra az esetre szólóan mondja ki, amikor a birtokutóddal szemben támasztanak más érdekeltek igényt. Kérdés vajjon van-e helye ilyen módon való átszámításnak akkor, ha a családi birtok átvevője támaszt igényt az egyéb vagyonban részesedésre.

Erre a kérdésre a felelet azért nem egyszerű, mert adott esetben a hozadéki értékben való számításbavételtől függhet, hogy a birtokutód tarthat-e igényt a vagyon többi részére, vagy megfordítva, az örökösöknek van-e joguk arra, hogy örökrészüknek a családi birtok terhére való kiegészítését igényeljék. Ha pl. a családi birtok forgalmi értéke 16.000 P., hozadéki értéke 7000 P., a családi birtokon kívüli hagyaték 20.000 P és a birtokutódon kívül még két leszármazó jelentkezik örökösként, a családi birtoknak hozadéki értékben számítása esetében a törvényes örökrészek 9000

²⁹ I. m. 157. és köv. 1.

P.-t tennének ki, a birtokutód tehát az egyéb vagyomból 2000 P.-t igényelne, míg forgalmi értékben számítása esetében a törvényes osztályrészek 12.000 P.-re emelkednének és így a birtokutód a 75. §-nak megfelelő módon fejenként 2000 P.-t lenne köteles az örökösainak kifizetni.

Egy hasonló dilemmával már a hitvestársi öröklés tárgyalása során is találkoztunk. Ott a szerzeményi vagyonnak az abszorbeálását azzal próbáltam megelőzni, hogy a szerzeményi vagyon mennyiségének a megállapításában a forgalmi értéket vettem alapul és a hitvestárs összességében már megállapított igényét mérsékeltem a hozadéki érték arányában.³⁰

Ugyanez a számítás a fenti példában azt eredményezné, hogy a családi birtokkal szemben megállapított 4000 P. igény redukálnék 16 : 7 arányban vagyis a birtokutód csupán 1750 P.-t lenne köteles testvéreinek kifizetni.

Ezzel a megoldással szemben mégis a következő érveket lehet felhozni: A hozadéki értékben való számítás nem pusztán kedvezmény a birtokutód javára, hanem annak a compensációja, hogy a családi birtok forgalma korlátozva van. Hiszen a törvény 75. §-ának harmadik bekezdése értelmében a kedvezmény el is hárulhat, amint a birtokot a hozadéki értéken felüli áron eladják. Azt lehet tehát mondani, hogy a családi birtoknak az egyedüli reális értéke a hozadéki érték, a leszármazók osztozkodásában tehát minden vonatkozásban csak ezt lehet számításba venni.

Hogy ebben a vonatkozásban valóban ez a helyes megoldás az kitűnik akkor, ha a fenti példán azt a változtatást tesszük, hogy a családi birtok forgalmi értékét 10.000 P.-re szállítjuk le. Ebben az esetben csak a most vázolt második megoldás mellett lehet elérni azt, hogy a családi birtok átvevője a hagyaték többi részéből is 2000 P. részesedéshez jusson, mert az első megoldás mellett a törvényes örökrészek 10.000 pengőt tennének ki, a két testvér az egész szabad vagyont elvonná és a birtokutód, a kedvezményezett járna a legrosszabbul, mert a korlátozások eltűréséért semmi megtérítésben nem részesülne.³¹ Ezen a nyomon haladva

³⁰ L. 354. és köv. 1.

³¹ A hitvestársi öröklés esetére az idézett helyen már kifejtetteket természetesen fenntartom, mert az oldalági örökösök javára a családi birtok létesítése nem idézheti elő az ági vagyon mesterséges növekedését. Ha az örökhagyónak az az intenciója, hogy a hitvestársi öröklés szűkebb tere szorjjon, ezt végrendelettel ugyanis megteheti.

nem okoznak nehézséget a birtokutód kötelesrész iránti igényével kapcsolatban felmerülhető kérdések.

A birtokutód a kötelesrész kiegészítése címén igényelhet az egyéb hagyatékból annyit, amennyi a családi birtok hozadéki értékének az ugyancsak a hozadéki érték alapján kiszámított kötelesrész értékére való kiegészítéséhez szükséges. Ha a családi birtok forgalmi értéke a kötelesrésznél több lenne, hozadéki értéke azonban kevesebb, véleményem szerint nem abból kellene kiindulni, hogy a birtokutód a kötelesrésznél többet kapott korlátozással és nem lehetne kérdéssé tenni a cautela Socini alkalmazását, hanem egyszerűen azt lehetne megállapítani, hogy a leszármazó a kötelesrésznél kevesebbet kapott. Az ilyen esetre kialakult birói gyakorlathoz³² képest tehát a családi birtok átvevője kötelesrészének sérelme címén nem utasíthatná vissza a javára tett juttatást, a családi birtokot és nem követelhetné a kötelesrésznek egészen pénzzel való kielégítését, hanem csak azt hogy a kötelesrésznek a családibirtok hozadéki értékével ki nem elégített része a hagyaték többi részéből pótoltsék. Pl. ha három leszármazó van, akik közül az örökhagyó a 12.000 P. forgalmi és 6000 P. hozadéki értékű családibirtokra A. leszármazóját jelölte ki, 54.000 P. egyéb vagyont pedig két leszármazója: B. és C. között osztotta meg, nem az a helyes okoskodás, hogy a kötelesrész $(54.000 + 12.000) : 6 = 11.000$ P. lévén, A. a kötelesrésznél többet (12.000 P. értéket) kapott, de korlátozással, aminek következtében az 589. sz. E. H. alapján a családi birtokot visszautasíthatja és kötelesrészét igényelheti.³³ Nézetem szerint a családi birtok hozadéki értékben számításával azt kell megállapítani, hogy a kötelesrész $(54.000 + 6000) : 6 = 10.000$ P., amivel szemben A. csak 6000 P.-t kapott, tehát a kötelesrész kiegészítése címén a többi örökösöktől 4000 P.-t követelhet.

Felmerül még az a kérdés, vajjon a hozadéki értékben számítás kogens szabály-e, vagy pedig az örökhagyó akként is rendelkezhetik-e, hogy a családi birtok átvevője a birtokot teljes értékben legyen köteles számításba venni.

A kérdés megoldásában alapul a törvény 74. §-ának második bekezdése szolgál. Ez a rendelkezés az oszthatatlan családi birtok

³² L. Fabinyi: Öröklési jog. 506. l.

³³ A családi birtok oszthatatlansága folytán a cautela Socinit itt is meg kell tekinteni.

tekintetében csak azt utalja az örökhagyó deliberációja körébe, hogy az kinek az osztályrészébe kerüljön. Ebből következik, hogy az örökhagyó a birtok átvevőjének terhét nem fokozhatja azzal, hogy a hozadéki érték helyett a forgalmi értéket mondja ki irányadónak. Az ilyen irányú rendelkezés mégis hatályos lesz annyiban, amennyiben csupán azt fogja eredményezni, hogy a családi birtok átvevője a szabad vagyonban kisebb mértékben fog részesedni, hiszen a családi birtokon kívüli vagyon sorsa tekintetében az örökhagyó végrendelet szabadsága nincs korlátozva. Amennyiben a családi birtok átvevőjének az egyéb vagyonban való részesedését az ilyen intézkedés annyira korlátozza, hogy a kifejtettek szerint kiszámított kötelesrésze is sérelmet szenved, természetesen a kiegészítést a végrendelet ellenére is igényelni lehet.

E) A *hitbizományi kisbirtok* az egyetlen a tárgyalt rendkívüli öröklési rendek közül, amelynek tekintetében a törvény a felvetett kérdésekre vonatkozóan kifejezett szabályt tartalmaz. Az 1936. XI. t. c. 90. §-ának második bekezdése a hozadéki értéknek az osztahatatlan családi birtok esetében meglehetősen labilis alapját elhagyja és abból a suppositióból indul ki, hogy a hitbizományi kisbirtok juttatása a birtok kötöttségénél fogva félakkora érték juttatását jelenti, mint amennyi értéke lenne a kisbirtoknak szabad állapotban.³⁴ Ennek a feleértéknek a számításba vétele az osztálynál különböző lesz aszerint, hogy a birtokutód, mint örökös egyszerűsmin kötelesrésztre jogosult-e, vagy pedig nem.³⁵

Ha az utód az előd után kötelesrésztre nem jogosult, az örökrészébe a hitbizományi kisbirtok fele értékét be kell tudni. Ez a betudás nyilván az osztályrabocsátás rendes szabályai szerint fog történni, vagyis a hagyatékhoz hozzá kell adni a hitbizományi kisbirtok fele értékét és az utód így kiszámított örökrészből ugyanazt az értéket le kell vonni.

Ha az utód az előd után kötelesrésztre is jogosult, a kötelesrészt a hagyatékból a hitbizományi kisbirtokra figyelem nélkül megkapja, az ezen túlmenő részesedésébe azonban a hitbizományi kisbirtok feleértékét be kell tudni.

³⁴ A törvény ugyan egyszerűen „értéket“ mond, de kétségtelen, hogy nem a kötöttségre, figyelemmel megbecsült értékre gondol és nem kétszeresen akarja a szabad állapotban megállapítható értéket csökkenteni.

³⁵ Ha az utód egyáltalán nem örökös, a 90. § első bekezdéséhez képest a hitbizományi kisbirtok sorsa egészen független a hagyaték rendezésétől, a köteles rész és az özvegyi jog külön tárgyalásra tartozó kérdéseinek esetén kívül.

Kérdés azonban, vajon azt, hogy mennyi az utód kötelesrésze, kizárólag a hagyaték egyéb értékei alapján kell-e megállapítani, vagy pedig már ezen a ponton számításba kell venni a hitbizományi kisbirtokot. A törvény javaslatának indokolásából azt látom megállapíthatónak, hogy a kötelesrészt valóban csak az egyéb vagyon alapján kell megállapítani s azután a kötelesrészt és a hitbizományi kisbirtok feleértékét együttesen kell számításba venni, annak megállapítása végett, hogy a törvényes osztályrész címén jár-e még valami. Pl. ha a hitbizományi kisbirtok értéke 18.000 P, az egyéb vagyon 27.000 P, örökösként pedig három leszármazó jelentkezik, akiknek egyike a hitbizományi kisbirtokban utóddá válik, a birtokutódot mindenekelőtt kötelesrészt címén fogja megilletni 4.500 P, azután az 27.000 P-höz a hitbizományi kisbirtok fele értéke címén hozzá kell számítani 9.000 P-t, és ez alapon megállapítani, hogy a törvényes örökrész 12.000 P. Minthogy pedig a kötelesrésszel együtt az utód 13.500 P-t kapott, további részesedés nem illeti és az utódon kívüli két örökös fejenként $(27.000 - 4.500) : 2 = 11.250$ P értéket fog megtartani. Ha az egyéb vagyon 45.000 P, a kötelesrész 7.500 P; a törvényes örökrész 18.000 P, az utódnak tehát jár még törvényes örökrészenek kiegészítése címén: $[18.000 - (9.000 + 7.500)] = 1.500$ P.

Ki kell azonban emelni, hogy nemcsak az örökrész kiegészítése, hanem a kötelesrésztnek megfelelő igény is — végrendelet hiányában — a hagyatékban való részesedésként és nem a kötelesrésztre vonatkozó szabályok szerint (pénzkövetelésként) fog jelentkezni. A törvény ugyanis világosan az „örökrésznek a kötelesrészt meghaladó“ részéről beszél.

A törvény kifejezetten megengedi, hogy az örökhagyó az utód részesedésének számítása tekintetében eltérően rendelkezessék. Úgy vélem azonban, hogy az ilyen rendelkezés sem mehet addig, hogy a hitbizományi kisbirtok teljes értékben való számításba vételét a kötelesrész szempontjából is elrendelje. A kötelesrész a hagyatékból és az ahoz hozzászámított élők között adományokból jár. Ha tehát a hitbizományi kisbirtok nem tartozik a hagyatékhoz, nem lehet azt az utód egyébként elismert kötelesrész iránti igényének a megsemmisítése végett sem végrendelettel hozzászámítani. Ha tehát a végrendelet végrehajtása a fenti két példában azt eredményezné, hogy az utód az egyéb vagyonból 4.500 illetőleg 7.500 P-nél kevesebbet kap, az utód legalább ennyit kötelesrész címén igényelhet.

Nem tartom kizártnak, hogy a törvény szerkesztője lehetővé kívánta tenni azt is, hogy az örökhagyó a hitbizományi kisbirtoknak egész vagy legalább feleértékét még a kötelesrészbe is betudja. A szövegből és az indokolásból azonban csak a kifejtett álláspontot tudom kiolvasni.

F) A német *Erbhofrecht* körében az Anerbének a szabadvagyonban való részesedése és kötelesrész iránti igénye meglehetősen terjedelmes irodalmat produkált. Abban a kérdésben, hogy az Anerbe mire tarthat a szabad vagyomból igényt, meglehetősen egységes álláspont alakult ki, de ez az álláspont egységes abban is, hogy az Erbhofgesetz 35. §-ának szó szerinti értelmével szembe helyezkedik, viszont a közös végeredményt az írók a legkülönbözőbb utakon érik el. Ezzel szemben az Anerbe kötelesrész iránti igénye tekintetében az uralkodó felfogással szemben állanak Tolle, Stoll és Wöhrmann.³⁶

Ami az Anerbenek mint törvényes örökösnek a szabad vagyonban való részesedését illeti, a törvény szó szerinti szövegéből az következne, hogy először ki kellene számítani az örökösársak örökrészét, azután meg kellene állapítani, vajjon az Erbhof tiszta hozadéki értéke több, vagy kevesebb-e ennél. Az Anerbe csak akkor kapna kiegészítést, ha az Erbhof az örökrésznél kevesebb. Pl. ha az Erbhof hozadéki értéke 30, a többi vagyon 70, az Anerben kívül még egy leszármazó és özvegy marad. A német törvényes öröklési rend szerint az özvegy $\frac{1}{4}$ részt, a két leszármazó pedig fejenként $\frac{3}{8}$ — $\frac{3}{8}$ részt kap. Az Anerbét tehát a 70-ből 26.25 illetné, minthogy azonban az Erbhof ennél több, nem kap semmit, a szabad vagyonban az özvegy és a másik leszármazó osztoznak.

Az uralkodó számítási mód ezzel szemben abból indul ki, hogy az Anerbe ne kapjon többet, mint amennyit akkor kapna, ha az Erbhof is szabad vagyon lenne, ezzel szemben az Erbhofot nem lehet a szabad vagyonhoz hozzászámítani. Lényegileg tehát az Erbhofot mint betudásra köteles adományt kell számítani. Tehát az Anerbe részesedése az Erbhof és a szabad vagyon összegének $(30+70)$ a $\frac{3}{8}$ része, vagyis 37.5. Ebbe kell beszámítani az Erbhof értékét, jár tehát még az Anerbének 7.5. A másik leszármazó és az özvegy 62.5-ön osztoznak ($\frac{3}{8} : \frac{1}{4}$ arányban.).

³⁶ L. e kérdésekre a 25. j.-ben felhívott műveken felül különösen: Stoll: Beiträge zum Erbhofrecht. Archiv für d. civ. Praxis 141. k. 168. és köv. 1.

A szabad vagyonban való részesedésből kizárt kötelesrészre jogosult Anerbe kötelesrészét az uralkodó felfogás akként számítja, hogy az Anerbének a fenti módon kiszámított örökrészét osztja kettővel és ezt mint kötelesrészt veti össze az Erbhof hozadéki értékével. A fenti példa esetében tehát az Anerbe törvényes örökrészenek 37.75-nek a fele 18.75 kevesebb lévén az Erbhof értékénél, az Anerbének a szabad vagyomból nincs kötelesrészre igénye. Stoll és a vele egy véleményen levők nem tartják itt sem a törvénnyel összeegyeztethetőnek, hogy az Anerbe hátrányosabban járjon, mintha az Erbhof is szabad vagyon lenne és ezért abból indulva ki, hogy a kötelesrész a fele annak, ami törvényes öröklés esetében járna, előbb kiszámítják, hogy mennyi járna az Anerbének törvényes örökrész címén és ennek a felét juttatják neki kötelesrész címén. Vagyis a példánk esetében a fentebb már kiszámított 7.5-nek a felét, 3.75-öt kötelesrész címén is ki kell adni.

Nem lehet azt mondani, hogy a Stoll-féle megoldás is valami nagyon meggyőző lenne, hiszen szembetűnő, hogy az örökhagyó végrendelete a 70-et kitevő hagyatékban mindössze 3.75. tehát alig több, mint 5% erejéig eredményezett eltolódást.

*

A birtokutód jogállásának áttekintése ismét elég változatos képet adott. Az alapkérdés, amelynek mikénti megoldásából a különböző variánsok folynak, hogy vajjon a kivételes jogállású birtok megszerzője egy rendkívüli kedvezményben részesülő személy, aki az örökösök sorából mint kedvezőbb elbírálásban részesülő van kiemelve, vagy pedig egyszerűen az, akinek a személyén keresztül a többé-kevésbé megkötött birtoknak egységben maradása megvalósul, anélkül azonban, hogy ő a cél által megkívánt mértéken túl is kedvezményben részesülne, de viszont anélkül is, hogy az ő feladatává tett családvédő funkció miatt hátrányt szenvedne.

A vitézi telek és a hitbizományi kisbirtok esetében inkább az első gondolat, az oszthatatlan családi birtok és a német Erbhofrecht körében³⁷ inkább az utóbbi gondolat érvényesül. Ennek a következménye, hogy a fentiekben tárgyalt kérdések megoldása éppen az említett csoportok között mutatott hasonlóságot. Hogy teljes találkozás nincs, az arra vezethető vissza, hogy az említett alap-

³⁷ Vagy talán igazában csak az azzal foglalkozó jogirodalomban.

gondolatok valamelyike talán a vitézi telket kivéve, egyik esetben sincs a másikat kizáró módon kiépítve, ami azután szükségképpen maga után vonja a kompromisszumból folyó eltéréseket a részletekben.

IV.

c) A kötelesrésze jogosultak jogállása.

Más alkalommal igyekeztem kimutatni,³⁸ hogy a kötelesrész intézménye nem eredményezi szükségképpen a földbirtok elporladását, mégis a jelen tanulmányomban tárgyalt intézmények valamennyien a kötelesrész iránti igények bizonyos kisebb-nagyobb mértékű csorbításával járnak.

A köteles rész iránti igények elnyomása illetőleg csorbítása azután két módon lehetséges, vagy úgy, hogy az egységbe forrasztott vagyon az öröklés útján való átszállás szempontjából is kívül marad a tulajdonképpeni hagyatékon, amikor is problematikussá válik, vajjon a kötött vagyonban való utódlás egyáltalán a klasszikus értelemben vett öröklés fogalma alá esik-e, vagy pedig valami más, de az universalis successiora emlékeztető vagyonátszállás,³⁹ de lehetséges az is, hogy a formai szempontból normális öröklési folyamat keretén belül érvényesülő különleges materiális szabályok valósítják meg lényegileg ugyanazt az eredményt.

Ebben a vonatkozásban a vitézi telek, a hitbizományi kisbirtok és a német Erbhofrecht inkább az első csoportba tartoznak, míg az oszthatatlan családi birtok egyedül marad a második csoportban.

A) *Az adományozott vitézi telek* esetében nem lehet kétséges, hogy abból az utód köteles rész címén semmit sem köteles szolgáltatni. A 6650/1920. M. E. sz. rendelet 4. §-a az öröklés rendje tekintetében kimerítő, a köteles rész iránti igény e szabályozás keretébe nem fér be. A vitézi telek önálló vagyontömeg jellege azt is kizárja, hogy abban az esetben, ha az elődnek a vitézi telken kívüli vagyona van, ebből az egyéb vagyonból — még ha az mások köteles rész iránti igényét nem is sértené — olyan mértékű részesedést igényeljen, amely a vitézi telek értékének a hagyatékhöz való hozzászámításával áll elő, mint örökrész vagy kötelesrész.

³⁸ A földbirtokpolitika eredményeinek biztosítása. Magyar Gazdák Szemléje. 1936. évf. novemberi szám.

³⁹ L. Gülland i. m. 81. l.

B) *A saját vagyonból alapított vitézi telek* esetére szövege egyszerű lenne utalni az özvegy közszerzeményi igénye tekintetében elmondottakra. Csakhogy a 6650/1920. M. E. sz. rendelet 1. §-ának harmadik bekezdésében a kötelesrész épségének biztosításáról szóló rendelkezés a birói gyakorlat álláspontjától két vonatkozásban is eltér, aminek a következményeit le kell vonnunk.

1. A rendelet, amikor az alapítás előfeltételül azt szabja meg, hogy az alapítás a már életben levő köteles részre jogosultak köteles részét ne sértse, a kötelesrészt sértő rendelkezésének körét az inofficiositás ama rendszere alapján állapítja meg, amely az Id. t. sz. 8. §-ának szó szerinti szövegében is megvan. E szerint a rendelkezés szerint ajándék miatti kötelesrésznek akkor van helye, ha a leszármazó örökös bebizonyíthatja, hogy az örökhagyó tiszta hagyatéka az *ajándékozáskor volt érték* felénél kevesebb. Az inofficiositás rendszere mellett ajándék miatti köteles résznek nem lehet helye, ha az ajándékozás az ajándékozáskor meglévő vagyonnak a felét nem haladta túl és így a hagyaték elégtelenségét a köteles rész kielégítésére nem az ajándékozás, hanem egyéb körülmények okozták.

Hogy a mai jogunk az említett rendszer alapján áll-e, vitás. Kolosváry e rendszer felé hajlik,⁴⁰ Szladits és Fabinyi viszont egyértelműleg tanítják, hogy gyakorlatunk az inofficiositás elvét elhagyta és az ajándékokat arra való tekintet nélkül hozzászámítja a hagyatékhöz, vajjon szükség lenne-e a megajándékozott igénybevételére akkor, ha az ajándékozó nyomban az ajándékozás után halt volna meg.⁴¹

A magam részéről a bíróságok eseti döntései alapján az utóbbi álláspontot tartom általában helyesnek, de ha ez így is áll, épen a vitézitelek alapítása tekintetében kivételt kell látnunk az általános szabály alól. Ha a vitézitelek alapításakor megvolt a vagyonhoz mérten meg lehetett állapítani, hogy az alapítás kötelesrészt nem sért, az alapító ügylet nem válhatik kötelesrészt sértővé későbbben sem.

Ebből azonban az is következik, hogy a kötelesrész nagyságának megállapítása céljából az alapított vitéziteleknek az alapításkori értékét mégis számításba kell venni, de nem lehet arra az

⁴⁰ Magánjog. 3. kiad. 1753. l.

⁴¹ L. Szladits: A magyar magánjog vázlata. 4. kiadás II. k. 463. l., Fabinyi: Öröklési jog. 443.

eredményre jutni, hogy a vitézitek terhére kötelesrész kiegészítése iránti igény váljék érvényesíthetővé. Pl. 20 értékű vitézitek, 20 értékű egyéb vagyon esetében a négy leszármazó kötelesrésze 5 lesz és az örökgyónak a vitézitek alapítás utáni minden rendelkezésével szemben érvényesülni fog a kötelesrész iránti igény.⁴²

2.) A rendelet másik eltérése a kötelesrészre fennálló jogszályoktól abban nyilatkozik meg, hogy míg a 295 sz. E. H. alapjául szolgáló bírói gyakorlat szerint ajándék miatti kötelesrész azt a leszármazót is illeti, aki az ajándékozáskor még nem volt életben, de a házasság, amelyből származott, már meg volt kötve, addig a rendelet csak a már életben lévő leszármazók kötelesrész iránti igényét említi.

Minthogy pedig nyilvánvaló, hogy a rendelet törekvése az volt, hogy az alapítóügylet utólagos megtámadását kizárja, azt kell megállapítani, hogy a rendelet az alapító ügyleteket olyan rendelkezésnek tekintette, amely az ajándékozástól éppen abban különbözik, hogy reá a kötelesrész szempontjából az inofficiós rendszerre áll és hogy azzal szemben az alapításnál később született gyermekek kötelesrész iránti igényt nem támaszthatnak⁴³

Ez a magyarázat arra az esetre is elejét veszi annak, hogy a szabad vagyont meghaladó kötelesrész iránti igények támadjanak, ha további leszármazó születik.

A fenti példa esetében az ötödik leszármazó születése esetében, ha az újszülött kötelesrészét csak a szabadon maradt vagyon után számítanánk, még az is bekövetkeznék, hogy a kötelesrészek együttes összege csökkenne. Az ötödik leszármazó kötelesrésze ugyanis $(\frac{20}{5} : 2) = 2$ lenne, míg a többieké egyenként $(\frac{40}{5} : 2) = 4$ -re csökkenne és így az öt kötelesrész együttvéve csak 18-at tenne. Nézetem szerint azonban a rendelet helyes értelme csak az lehet, hogy a később született leszármazó köteles-

⁴² Nézetem szerint még akkor is, ha a birtokutóddal szemben a többi leszármazóit akarná az örökgyón kedvezményezni,

⁴³ Ez a megoldás nincs ellentétben a közszerzemény tekintetében elfoglalt álláspontommal. Lehetett volna a rendeletnek hasonló intenciója a közszerzemény tekintetében is, de ezt az intenciót éppen a dolgozatom első részében kifejtettekhez képest nézetem szerint a rendelet nem fejezi ki. Ott az intenció a közszerzemény fogalmi elemébe ütközött volna, itt pedig csak a kötelesrész fogalmából nem következő részletszabályok módosulásáról van szó, amit értelmezés útján le lehet a rendelet szövegéből vezetni.

részét is az általános szabály szerint kell kiszámítani, de ha a szabad vagyomból valamennyi kötelesrész nem telik ki, elsősorban ennek kell rövidséget szenvedni. Vagyis a példa esetében mind az öt leszármazó kötelesrésze 4 lesz és így a kötelesrész iránti igények az egész szabad vagyont lefoglalják.

Úgy látszik tehát, hogy — hacsak a rendelet rendelkezéseinek alkalmazásában valami számítási hiba nem fordul elő, a saját vagyomból alapított vitézitek esetében a kötelesrész iránti igények nem fognak nehézséget okozni.⁴⁴

C) Az ellenérték fejében szerzett vitézitek esetére szólóan a szerzőfél leszármazóit illető kötelesrész nincs és nem is lehet biztosítva. Hiszen a szerző éppen a vagyongyűjtő tevékenységének successive előálló eredményét fekteti bele a vitézitekbe. Elvileg tehát az ellenérték minden egyes törlesztő részletének a fizetése sérti a kötelesrészt.

A helyzet tehát a kötelesrész szempontjából is hasonlóan alakul, mint a közszerzeményi igény szempontjából. A közszerzeményi igény tárgyalása során ajánlott szabályozást tehát a kötelesrész szempontjából is mellőzhetetlennek tartom.⁴⁵

D) Az oszthatatlan családi birtoknak mindkét esetére szólóan a törvényben a köteles részről egyenes rendelkezést találunk. A rendes esetben a 75. §. értelmében a családibirtokot a kötelesrészek kiszámítása végett hozadéki értékben kell számítani, a terhek további csökkentésével járó esetben pedig az ilyen csökkentést eredményező nyilatkozat tételekor már életben lévő jogosultak kötelesrésze van megvédve.

Az általános esetben a kötelesrész kiszámításának rendes szabályai fognak érvényesülni, azzal az eltéréssel, hogy egyik hagyatéki vagyontárgyat a rendestől eltérő módon kell értékelni. A birtokutód jogállásának tárgyalása során kifejtettekhez ebben a vonatkozásban csak azt kell megjegyezni, hogy a hozadéki értékben való számítás a kötelesrész értékét kétségkívül már önmagában is csökkenti és így kötelesrészt sértő rendelkezés lehet. A

⁴⁴ Azt hiszem azonban, hogy olyankor, amikor egy egy leszármazó volt, a gyakorlatban nem kívánták meg a vagyon felének szabadon tartását. Ha ilyen esetben második gyermek is születik, ennek már valóban nem lesz miből kiadni a kötelesrészét, hacsak az alapító haláláig más vagyont nem szerez. Ilyen esetben a rendelet 4. §-ának utolsó bekezdésében szabályozott tartás adhat remédiomot.

⁴⁵ L. 351. 1.

törvény kifejezett rendelkezésével szemben azonban alig lehet arról szó, hogy a kötelesrészre jogosult mégis más számítást igényeljen.

A törvény 75. §-ának második bekezdésében foglalt könnyítés lényege az, hogy az ilyen könnyítésre irányuló jognyilatkozat tétele után született kötelesrészre jogosultak a birtokutód ellen kötelesrész iránti igényt nem támaszthatnak. A helyzet tehát itt is ugyanúgy fog alakulni, mint az alapított vitézi telek esetében.⁴⁶ A nyilatkozat után született leszármazó tulajdonképpen csak akkor fog a nyilatkozat folytán a kötelesrészében sérelmet szenvedni, ha a nyilatkozat tételekor csupán egy leszármazó volt és a családi birtokon kívül más vagyon nincs.⁴⁷ Ilyen esetben a később született leszármazónak nem járna kötelesrész.

Amikor a törvény azt mondja, hogy a nyilatkozat a nyilatkozattételkor életbenlévők kötelesrészét nem sértheti, természetesen nem az egész kötelesrész iránti igény sérthetlenségét biztosítja, hanem csak az oszthatatlan családi birtokká nyilvánítás folytán a hozadéki értékben való számítással megengedetten megcsonkuló kötelesrész további csonkítását előzi meg.

E) A *hitbizományi kisbirtok* esetében az 1936:XI. t. c. a kötelesrész iránti igények sértetlenségéről két irányban is gondoskodik. Egyfelől a 84. § második bekezdésében kívánja meg az alapítás megengedéséhez annak kimutatását, hogy az alapító rendelkezés a kötelesrészre jogosultak kötelesrészhez való jogát nem sérti, másfelől a 90. § első bekezdésében azt mondja ki, hogy az alapító rendelkezés a kötelesrészhez való jogokat nem is sértheti és ezek szempontjából a hitbizományi kisbirtokot a hagyatékhoz kell számítani.

A kötelesrész iránti igények szempontjából tehát nincsen meg a fennálló jog szabályaitól való az a két eltérés, amelyet a vitézi telek esetében kielemeztünk, de nincs meg az oszthatatlan családi birtok esetében érvényesülő az a kedvezmény sem, hogy a hitbizományi kisbirtokot csökkent mértékben kellene számításba venni. Ezt a 90. § második bekezdése — amint erről már volt szó —

⁴⁶ Helyes tehát ebben a vonatkozásban az analógia, amit a két eset közt Fekete Öméltósága vont. I. m. 159. l.

⁴⁷ A meglévő és a családbirtok öröklésére hivatott egyetlen leszármazó kötelesrésze az alapítással legfeljebb akkor szenvedne sérelmet a hozadéki értékről kifejtettekhez képest, ha a hozadéki érték a forgalmi értéke felét sem tenné ki.

csak arra az esetre rendeli, amikor a birtokutód részesül a szabad vagyonban.

A kötelesrésznek ilyen teljes mértékű kimérése azonban csak az alapító utáni öröklés esetében következik be, míg később a hitbizományi kisbirtok „nem tartozik az örökhagyó hagyatékához”.⁴⁸ Kérdés azonban, vajjon ha megállapítást nyer, hogy a hitbizományi kisbirtokkal szemben kötelesrész iránti igényt támasztanak, miképpen fog a törvény szerint is igényjogosult a kötelesrészéhez hozzájutni.

A kötelesrész iránti igény jogunk szerint pénzkövetelés, személyes követelés az örökösrel szemben. Csakhogy a 100. § a kötelesrész iránti követelést nem sorolja fel azoknak a követeléseknek a sorában, amelyeknek a behajtása ne lenne korlátozva. Az a kötelesrész iránti igény viszont, amely csak a 100. § korlátai között — tehát csak a tiszta jövedelem le nem kötött részéből hajtható be, gyakran nem jelentene többet — nudum jusnál. Ezt a törvény nem akarhatta ugyanakkor, amikor a kötelesrész kimérésében semmiféle korlátot nem emelt. Épen ezért — a közszerzeményi igény kérdésében elfoglalt álláspontomban⁴⁹ épen az itt elért eredmény által megerősödve — úgy vélem, hogy a kötelesrész iránti igény is az alapító ügyletet fogja a maga útjából félretolni és a kötelesrész iránti követelést úgy lehet a hitbizományi kisbirtokból behajtani, mintha az szabad vagyon lenne.

F) Az *Erbhofrecht* körében a kötelesrész iránti igények számítása sem áll vitán felül. Az *Erbhof* tekintetében a kötelesrészre jogosultakat bizonyos tulságos megterhelést nem eredményező tartási igényük van. A szabad vagyonból járó kötelesrész kiszámításánál az *Erbhof*ot teljesen figyelmen kívül kell hagyni akkor, ha az *Anerbe* a szabad vagyonban nem részesedik. Egyébként *Stoll* szerint a legmegfelelőbb számítás itt is a törvényes örökrész kiszámítása és ennek felezése. Pl., ha az *Erbhof* 120, a szabadvagyon 40 és az *Anerb*én kívül özvegy és még egy gyermek marad, az örökhagyó pedig a szabadvagyonat idegenre hagyta, *Stoll* szerint az *Anerbe* nem kap semmit, a másik gyermek és az özvegy

⁴⁸ Ezzel a törvény nyilván azt akarta kifejezni, hogy nem tartozik a köteles rész kiszámítási alapjához sem. Jobb lett volna ezt világosan megmondani, hiszen jogunk szerint, a köteles rész kiszámításának alapjához tartoznak az elajándékozott értékek is, anélkül hogy a hagyatékhoz tartoznának.

⁴⁹ L. 361. és köv. l.

a szabad vagyonban a törvényes örökösödés rendje szerint 3:2 arányban részesednének,⁵⁰ törvényes örökrészük tehát 24, illetőleg 16 lenne, kötelesrész címén tehát 12, illetőleg 8, összesen 20 járna. A végrendeleti örökös tehát 20-at kifizetne nekik, 20-at megtarthatna.

Mások szerint az Erbhofot is be kell számítani a kötelesrész alapjába, tehát a gyermek és az özvegy (120+40)-en osztozkodnak 3:2 arányban és a kötelesrészük az ilyen eszmei osztozás eredményének a felét teszi ki. Vagyis a gyermek 48-nak, az özvegy 32-nek a kiadását követelhetné a végrendeleti örököstől, aki csak 40-et kapott. Minthogy ez nem lehet, az Anerbétől pedig kötelesrész címén nem lehet fizetést követelni, az igényeket arányosan le kell szállítani, de úgy, hogy a végrendeleti örökös semmit sem tarthat meg. A leszármazó 24-et, az özvegy 16-ot fog kapni.⁵¹

V.

Az eddig előadottakból, amelyekben csupán néhány alapvető kérdést igyekeztem megvilágítani, két konzekvenciát kívánok levonni.

Egyfelől, hogy a magyar házassági vagyonjogi és öröklési rend rendkívül érzékeny mechanizmus, amely új alkotórészeknek a beépítését igen nehezen tűri el és az új elemek — ha következményeiket végig gondoljuk — aránylag csekély szövegbeli eltérés mellett is sokszor vezetnek meglepően különböző és a jogalkotó gondolatával nem mindég egyező eredményre. A felhozott német példákban okulva, számot kell vetnem azzal, hogy egyes kérdésekben mások más eredményre fognak jutni mint én, mintahogy a korábban megjelent fejtegetésekkel magam sem tudtam mindenben egyetérteni. Ha azonban egyes kérdésekben be is fog bizonyulni, hogy nem a leghelyesebb eredményre jutottam, akkor is kénytelen vagyok abban kételkedni, hogy az általam felvetett problémákra bárki is valami egyszerű és mindenki által elfogadható megoldást tudna találni.

A másik megállapításom, hogy a mi jogalkotásunk túlságosan bőkezű volt az egyébként gyanakvással fogadott gondolattal szemben, amikor — a variánsokat is számbavéve — összesen hatféle lehetőséget nyújtott a birtok öröklés útján való osztódással szembeni

⁵⁰ L. a 398. lapon közölt példát.

⁵¹ Még további számítási módokat is közöl Stoll: Beiträger zum Erbhofrecht c. id. cikkében a 177. és köv. lapon.

megvédésre, még pedig olyan hat variánst, amely — a kifejtettek szerint — az eredményben sokszor lényeges eltéréseket mutat.

Ezekre a variánsokra valóban el lehet mondani, hogy kevesebb több lett volna. Kétségkívül nagyobb hatása lenne a birtokviszonyok jövőbeli alakulására annak, ha a birtokegység megóvásának csupán egy, de a fennálló jogunk szellemével a lehető legkönnyebben összeegyeztethető útja lenne. Az azonos jogi szerkezet mellett azután nem lenne semmi akadály annak, hogy a külső dísz szempontjából a vitézi telek, esetleg a hitbizományi kisbirtok is a többiektől mégis megkülönböztessék, különösen az utódlásnak a fiágra korlátozásával és bizonyos személyi tulajdonságoktól függővé tételével.

Mi legyen mármost ez az egységes jogi szerkezet? Nézetem szerint nem lenne szükség sem az özvegyi jog megsértésére, sem a hozadéki érték problematikus és a számításokba feltétlenül zavart hozó bevezetésére. A közszerzeményi igényeket pedig szintén nagyobb veszély nélkül lehetne respektálni.

Egyik dolgotomban már volt alkalmam felvetni azt a gondolatot, hogy a törzsöröklési rendszer messzemenő bevezetése helyett tegyük bizonyos körben törvényes öröklési renddé a kedvezményezett leszármazón kívüli leszármazók kötelesrésze szorítását.⁵² Ha ez a gondolat, általánosságban nem is valósulhat meg,⁵³ nézetem szerint legalább a kivételes öröklési rendek körében mindenestre sikerrel lenne az eddigi megoldási kísérletek helyett mint egységes megoldás alkalmazható. A kisbirtokok reáosztódását mindenesetre ez a megoldás is meggátolná mindaddig, amíg jogunk szerint a kötelesrész pénzben jár. Ha azután az örökhagyó után akkora hagyaték maradna, hogy a különleges jogi természetű ingatlanon és felszerelésen felül abból a többi leszármazóknak a kötelesrésze kitelnék, a szabad hagyatékon ezek természetben osztoznának. Az ezen felül mutatkozó feleslegesen azután a birtokutód a többi leszármazókkal egyenlően osztoznék.

Minthogy ez a megoldás talán a hitbizományi kisbirtokokra vonatkozó szabályokhoz áll legközelebb, az ott felhozott példákban

⁵² A földbirtokpolitika eredményeinek biztosítása. — Magyar Gazdák Szemléje 1936. évf. novemberi szám.

⁵³ Lázár Andor igazságügyminiszter úr a kérdéssel az Országos Nemzeti Clubban tartott előadásomat megtisztelő hozzászólásában elvi alapon a törvényes öröklési rendünk mindennemű megváltoztatása ellen foglalt állást, de a reáosztódást megakadályozó örökösödési egyezségek kötésének előmozdítása mellett nyilatkozott.

indulok ki. Ha a különleges jogi természetű birtok értéke 18.000 P., az egyéb vagyon 27.000 P., örökösként pedig három leszármazó jelentkezik, a birtokutódon kívüli két leszármazó mindenelőtt fejenként 4500, összesen 9000 P.-t kap, mert a birtok értékéhez még 9000 P. kell ahhoz, hogy a többiek a birtokkal arányban álló kötelesrészt megkapják.⁵⁴ Az ezen felüli hagyatékon, vagyis 18.000 P. értéken a leszármazók — végrendelet hiányában — egyenlően osztoznának, vagyis mindhárman fejenként további 6000 P. értéket kapnának. 27.000 P. értékű szabad hagyatékából tehát a birtokutód 6000 P., a többi két leszármazó fejenként az egész hagyaték után járó $(\frac{18.000+27.000}{3} : 2)$ 7500 P. kötelesrész helyett 10.500 P. erejéig részesednék, vagyis az osztozás a szabad hagyatékon 4/18, 7/18, 7/18 arányban történnék. Ha a szabad vagyon 45.000 P. lenne, az elindulás ugyanaz maradna, viszont egyenlő megosztásra 36.000 P. maradna, tehát a három leszármazó 12.000 P., 16.500 P. és 16.500 P. részesedésre tarthatna igényt, ami 8/30, 11/30, 11/30 arányu osztozást jelentene.⁵⁵

A fenti megoldás a hitbizományi kisbirtok esetére szóló megoldással⁵⁶ szemben aránylag csekély eltolódást jelentene a birtokutód avára, viszont akkor, ha a szabad hagyaték 9000 P-n alul lenne, a szabad hagyaték a többi köteles részre jogosultaknak jutna és azt a birtokutód köteles lenne kiegészíteni. Pl. 6000 P szabad hagyaték esetében a köteleles rész $(\frac{18.000+6000}{3} : 2)$ 4000 P-t tenne ki, a szabad vagyonból viszont csak 3000 P jutna és így a birtokutód 1000—1000 P-vel lenne megterhelve. Szabad vagyon hiányában a maximális megterhelése $(\frac{18.000}{3} : 2)$ 3—3000 P vagyis összesen 6000 P lehetne. A köteles rész iránti igények kiegészítését ily esetben hosszú lejáratú kölcsönök nyújtásával vagy egyéb módon kellene előmozdítani, de még a későbbi utódlások alkalmával sem tartanám helyesnek az ily igények csorbítását vagy éppen kizárását.

Oldalági örökösök javára a birtokutódot semmivel sem terhelném, de viszont az özvegyi jogot sem érinteném. Hiszen ez a

⁵⁴ $\frac{18.000+9000}{3} : 2$ egy-egy leszármazó kötelesrésze akkor, ha éppen annyi hagyaték marad, hogy a birtok megterhelése nélkül a kötelesrészt jogosultak a kötelesrészüket megkapják.

⁵⁵ A kötelesrész az egész hagyaték után ebben az esetben $(\frac{18.000+45.000}{3} : 2)$ csak 10.500 P. lenne. A birtokutódon kívüli származók tehát természetesen itt is lényegesen többet kapnának.

⁵⁶ L. 397 l.

birtokegységet nem bontja meg és az özvegyi jog korlátozásának bölcs intézménye az utód önálló gazdálkodásának megkezdésére is lehetőséget nyújt, ha ez az özvegy megélhetésének lehetetlenné tételével nem jár. Az 1936: XI. t. c. 90. §-ának 1. bekezdését is helyes általános szabálynak fogadnám el ebben a vonatkozásban, ha nem csupán az alapító, hanem minden birtokos özvegye javára biztosítaná a megszorított mértékű özvegyi jogot. Szükséges lenne természetesen ennek a megszorított mértéknek a megállapítását is megkönnyíteni.

A közszerzeményi igény tekintetében nem tudnék más általános megoldást találni, mint azt, amit az alapított vitézi telek esetére már érintettem, nevezetesen, hogy az első hagyatéki rendezésig a különleges jogi természet megállapítása függő helyzetben maradjon. Később a birtok már külön vagyonná válik. Legfeljebb a köteles rész iránti igényből folyó és egyéb tartozások kifizetéséből származnék közszerzeményi vagy a feleség vagyonának felhasználásából származó igény aminek a kielégítését ismét csak a fentebb már érintett módon lehetne megkönnyíteni.

A hitvestársi öröklés kérdésében ismét az 1936: XI. t. c. adja a helyes, egységesítésre alkalmas megoldást. Ha nincs sem leszármazó, sem ági örökös, aki birtokutóddá válhat, a különleges jogi természet feloldásának kellene bekövetkezni. Esetleg meg lehetne fontolni az özvegy birtokutóddá tételét, de úgy, hogy róla a birtok ne a saját örökösöire — mint oszthatatlan családi birtok esetében van — hanem a férj oldalági rokonaira háruljon vissza.

További kérdés természetesen, hogy az élők közötti és a halál esetére szóló rendelkezéseknek, valamint a kivételes jogi természet feloldásának az egységes szabályozás mennyiben nyisson teret. Úgy vélem azonban, ha a fentiekben tárgyalt kérdésekben sikerül a fennálló jogunk szellemével leginkább összeegyeztethető megoldást megtalálni — amire egy szerény kísérletet óhajtottam tenni — ezek a részletek nem fognak különösebb nehézséget okozni.

Az egységes megoldás sikeressége könnyen felkeltheti a népszerűbb rétegekben is az érdeklődést és talán komoly, nagy jelentőséghez juttathatja azt a gondolatot, amely az eddigi kísérletek legtöbbje után nem tudott népszerűvé válni.⁵⁷

⁵⁷ *Hibaigazítás.* A cikkem első felében, a 352. lapon, felülről a 8. és 9. sor között kimaradtak a következő szavak „törvény által favorizált megfelelő megállapodás létesítése esetében“. Kérem a félreértést okozó hiány szives pótlását.

Tünődések.

A t...i közjegyzőnek a jelen század első éveiben átlag évenként ezer magánbeadványa volt. 1915. évben 564 ügyszáma és 455 beadványa; tavaly 1935. évben 75 ügyszáma és 27 magánbeadványa.

A s...i kir. közjegyzőnek a jelen század első éveiben hatszáz körüli ügyszáma, négyszáz beadványa volt; tavaly 54 ügyszáma és 23 beadványa.

Nekem a háború előtt átlag 500 ügyszámom, 80—100 magánbeadványom volt. Tavaly volt 98 ügyszámom, 8 magánbeadványom.

Mi lehet ezek oka?

* * *

Öt tanu jelentkezett, hogy látta a kék taxit a Dunába esni. Mind az öt másként látta a bentülőket. Egyik három utast látott, meg is mondta, hogy hogyan ültek, a másik két utast, a harmadik még az utasok énekét is hallotta, stb., stb. A taxit kiemelték, megállapítást nyert, hogy abban utas nem volt; egyedül a vezetőt érte szerencsétlenség.

Tessék ezt a tényt tovább fűzni s elgondolni, hogy ilyen tanuvallomások alapján kell a bíróságnak ítéletet hozni; hol lesz ott az anyagi igazság?

Egy hosszú életet ítélethozással eltöltött polgári fellebbezési tanácselnök szerint a kihallgatott tanuk 60%-a jóhiszemű, míg 20% rosszhiszemű, hamis tanu.

A tanuknak csupán 20%-a tudja a tényállást híven előadni.

Egyszóval a modern igazságszolgáltatásnak, a modern jogpolitikának a bizonyítékokat mindinkább az okirattal való bizonyítás terére kell kényszeríteni, s arra kell törekedni, hogy ennél több legyen az okirat.

Az igazságügyminiszterium, a kir. Kuria van hivatva nálunk az igazságügyi politikát irányítani; sajnos mind a két helyen nem látják be azt, amit előbb írtam, tudniillik, hogy a magánjogi vitáknál az okirattal való bizonyítás a kívánatos s a

perrendtartásnak erre kell a súlyt helyeznie s a közönséget arra szorítani, nevelni, hogy jogügyleteit írásba foglalja; — amit legelőnkebben bizonyít az, hogy Pesthy Pál igazságügyminiszter az okirati kényszerről szóló javaslatát már tíz évvel ezelőtt benyújtotta a képviselőházhoz és abból még ma sem lett törvény — pedig felesleges bizonyítgatni, hogy az uralkodó pártrendszer és fegyelem mellett már rég törvény lenne ebből a javaslatból, ha azt az igazságügyminiszterek komolyan akarnák s ha az okirati kényszernek azt a perrendtartási előnyét, amit a gyakorlat ismer — szintén elismernék.

Természetes, hogy az okirattal való bizonyításnál is előfordulhat a hamis okirat, az okirat hiányossága stb., stb., de hogy ez a baj ennél ritkább legyen, már ezelőtt majd 70 évvel indítványozta a pesti kir. Itélőtábla egy kiváló bírása (Pósfay) Mondja ki a magyar jogászgyűlés:

„Hogy jogbiztonsági állapotunk javítását eredményező egyik lényeges jogi reformkép, valamint a forgalom élénkítésére s a hitel emelésére, a népünkben elgyengült jogérzet szilárdítására, a társadalmi rend és józan szabadság gyámolítására és irányadó hathatós befolyást gyakorló segédeszközkép is, a célszerűen szervezett közjegyzői intézetnek, mint önálló és a bíróságoktól teljesen független egyik állami jogi hatósági intézetnek, oly hivatási hatáskörrel hazánkban történendő behozatalát tekinti; mikép a közokiratok intézményének és egyáltalában a magánjogi téren szükséges jogbiztonsági előintézkedéseknek összes teendői, a behozandó közjegyzői intézet kizárólagos hivatási hatáskörébe soroltassanak, — nemkülönben mikép a közjegyző által kiállítandó közokiratoknak végrehajtó és kizárólagos telekkönyvi bekebelezési jogerő tulajdoníttassék“.

Hogy mi lett ebből az indítványból és mit tartalmaz az 1874. évi 35. t. c., az 1886. évi VII. t. c. e lap minden olvasója tudja; felesleges azt itt részletezni.

Nem vettem volna tollat a kezembe, ha nem olvasnám, hogy készül az új közjegyzői törvény, a hatáskör kiterjesztés stb., stb. és vége lesz a mai ügyetlen ügyködésnek.

Jó lesz, ha meg lesz, de a jelenlegi körülmények között nem igen bírom benne s nem hiszem, hogy a mai jogszolgáltatási gyakorlat, amely mindent elkövet arra, hogy még ott is, ahol a törvény, vagy a jogszabály a közjegyzői munkát megkívánja, rendel, — az mellőztessék, más szerv által pótoltsassék.

Lehetséges az, hogy tételes jogszabályok akként magyaráztatnak, hogy a közjegyző munkája nélkülözhetővé váljon; az mellőztessék? — Bizony lehetséges; napról-napra megtörtént és történik. Például az Országos Földbirtokrendező Biróság ezer és tizezer házastársnak ajándékozási ügyét intézte el közjegyző nélkül és ezen bíróság ezer és ezer végzésében olvasható:

„Az ebben az irányban előterjesztett kérelemnek s a községi előjárás által tanúsított családi kapcsolatok alapján hozzájárul, hogy az itt alább megnevezett juttatottak ingatlanaik felerészének tulajdonjogát feleségük részére átengedjék, (vagyis feleségüknek ajándékozzák.) Ehhez képest egyenlő arányú tulajdonostársuk gyanánt feltünteti... stb., stb.“

Menjünk tovább. Lapunk f. évi 5. száma ismerteti a vakok, siketek, némák jogügyleteiről intézkedő 21. § c) pontja rendelkezése feletti újabb joggyakorlatot. Ezt itt tárgyalni felesleges; — felesleges bővebben ismertetni. Tény, hogy a Kuria gyakorlata ezt a c) pontot már hatályon kívül helyezte.

A 3546/884. számú miniszteri rendelet XI. pontja szerint „kivételes esetekben“, „különösen“ ha szerződő felek szegényebb sorsuak az örökbefogadási szerződést az árvaszéki előadó is elkészítheti. Ma már ez a kivétel lett a szabály.

Ki alkalmazza ma az 1881. évi 14. törvénycikk 17. §, vagy a kereskedelmi törvény 347. §-át, ami a múltban a közjegyzői gyakorlat hétköznapi esete volt.

Az 1881. évi 60. t. c. 154. §-a, melyszerint: „A telek-könyvi hatóság székhelyén foganosítandó árverésre rendszerint egy bírósági tag, vagy kir. közjegyző küldetik ki“, a gyakorlatban már rég hatályon kívül van helyezve és soha sem közjegyző, sem bírósági tag kiküldve nem lesz; kivéve Budapest fő- és székvárost.

Öt éve, hogy birói megbízást nem kaptam.

A háború után elkezdődött az építkezés. A hivatalnok lakáspénze lekötésével vett igénybe építési hitelt. A lakáspénzt tekintettel, hogy végrehajtható — okirat kellett, csak közjegyzői okirattal lehetett lekötni. S alig pár okiratot csináltunk, megjelent a miniszteri rendelet, amely felhatalmazza a hivatal főnökét, hogy a lakbér lekötéséről szóló okiratot jegyzőkönyv alakjában elkészíthesse stb., stb., így azután természetes, ma már senki se megy a közjegyzőhöz, mikor a dolgot a hivatal-főnök ingyért, bélyeg- és illetékmentesen ellátja.

Hogy mi van a névaláírások hitelesítésével, hogy ma már mindenkinek joga van névaláírás valódiságát tanúsítani, arról e lapok olvasói előtt felesleges értekezni.

Száz és száz eljárási gyakorlatot tudnék felhozni, ahol a közjegyző működését korábban igénybe vették, ma mellőzik; de hát nem célozom ennek felsorolása; célozom annak kimutatása, hogy a mi betegségünk, a mi bajainknak az oka nem csak a jegyzői magánmunkálatok — az ezer magánbeadványból nem a mi mulasztásunk, a mi gyengeségünk, a mi akaratunk miatt lett 27, az én 100 beadványomból 8, hanem a minisztériumok, bíróságok stb. stb. gyakorlata miatt, — amely lassan arra irányul, hogy a közjegyző közreműködése feleslegessé tétessék. A helyett, hogy napról-napra sikerülne területeket foglalni, lassan-lassan szorítanak ki minket azon területekről, ahol a múltban dolgoztunk; ma már azonban csak írásban, rendeletben, törvényben van jogunk, dolgozni, de valójában a munkánkat mellőzik.

Ez az oka, hogy az évvégi statisztikák a régi ügyködés egy csekély százalékát mutatják. Ez az oka annak, hogy a közjegyzői működés teljesen lecsúszott még arról a csekély területről is, amit a törvény megadott s a közjegyzői irodák ma már semmi mást nem csinálnak, mint hagyatéki ügyeket intéznek.

Akik az igazságügyi politikát intézik, vessenek egy pillantást a kamarák statisztikai adataira; vessék össze azt a tíz-húsz év előttivel, hallgassák meg az illetékeseket s hiszem belátják azt, hogy igazságügyi érdek az, miszerint valahogyan, valami más-ként legyen.

Hatvan év rém idő! Hatvan éves törvény már reperálásra szorul; így az új közjegyzői rendtartás szükséges, kell; azonban eredményt csak úgy tud produkálni, ha az igazságügyi politika belátja, miszerint a *közjegyzőre, az okiratra szükség van* s nem tekinti a közjegyzői munkát pénzbe kerülő felesleges valaminek.

* * *

Az illetékes közjegyzői szervezetek emeljék fel szavukat! Lehetelenség, ha reá mutatnak ezekre az anomáliákra, hogy az intéző körök ezeket a tényeket hallgatással mellőzzék, mikor ezek a dolgok nem a mi, a közjegyzői kar, hanem a magyar igazságszolgáltatás érdeke!

Bárdió Ferenc dr.

Közlemények.

Az országos egyesület közgyűlése. Az országos egyesület elnöksége a következő meghívót bocsátotta ki: „Meghívó. A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete 1937. évi január hó 12 napján d. u. 5 órakor, a budapesti kir. közjegyzői kamara hivatalos helyiségében (Budapest, V, Gróf Tisza István-utca 16. sz.) évi rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait ezennel meghívom. Győr, 1936. évi december hó 22. napján. Hanny Tódor dr. elnök. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztári jelentés, a számvizsgáló bizottság jelentése és költségelőirányzat. 4. Indítványok. (A közgyűlés tárgyalását igénylő indítványok a közgyűlést 8 nappal megelőzően az elsőtitkárnál, Kaprinay Endre dr. kir. közjegyző Budapest, XI., Horthy Miklós-út 6. írásban nyújtandók be.) 5. Elnöki zárószó. (A közgyűlést az Országos Kaszinó helyiségében 1/2 9 órai kezdettel tartandó társasvacsora követi. A részvételt Joannovits Jenő dr. budapesti kir. közjegyzőnél kell bejelenteni.)“

Kinevezés. Az igazságügyminiszter Szakáts István dr. budapesti kir. közjegyzőhelyettes Szekszárdra, a Káldi Gyula dr. elhalálózásával, illetve a László Árpád dr. áthelyezésével megüresedett állásra kir. közjegyzővé nevezte ki. Szakáts István dr. a helyettesi karnak egyik kitűnően képzett, értékes és rokonszenves tagja volt, aki közjegyzői működése mellett mint a Virradat című hétfői lapnak felelős szerkesztője, számottevő zurnalisztikai tevékenységet is fejtett ki.

A kamarák közleményei. A budapesti kamaránál: ifj. Matheovits Ferenc dr. 1936. év VI. 25. hatállyal Matheovits Ferenc dr. vámosmikolai, homoki Nagy István VII. 1. hatállyal homoki Nagy László dr. kiskunfélegyházi, Szenthe Kálmán János dr. VII. 1. hatállyal Jakab Zoltán dr. balassagyarmati, Tihanyi László dr. VII. 18. hatállyal Kiss József dr. budapesti, Zakar István dr. IX. 24. hatállyal Krenner Zoltán dr. kiskunfélegyházi, Sulyok László dr. X. I. hatállyal Lázár Ferenc dr. budapesti, Kemenes Tibor dr. X. 9. hatállyal Fekete László dr. budapesti kir. közjegyző irodájába kir. közjegyzőjelöltként, Demkó Dezső dr. VII. 13. hatállyal Gröber Aladár dr. gyöngyösi, Páska Simon dr. VII. 15. hatállyal Cholnoky Imre dr. budapesti, Schimics Béla dr. VIII. 1. hatállyal Meixner László dr. váci, Praznovszky Endre dr. VIII. 1. hatállyal Csiky Ödön dr. székesfehérvári, Borszéki Ákos dr. VIII. 8. hatállyal Richter Richárd dr. budapesti, Gaszner Gyula dr. VIII. 8. hatállyal Kovácsy Zoltán dr. kispesti, Alles Ernő dr. VIII. 10. hatállyal az elhalálózás következtében megüresedett

hevesi állásra, vitéz Barcza Ferenc dr. VIII. 31. hatállyal Csomasz Béla dr. dunavecsei, Krammer János dr. IX. 22. hatállyal Onody Kálmán dr. tiszafüredi, vitéz Barcza Ferenc dr. IX. 26. hatállyal az elhalálózás következtében megüresedett hatvani állásra, Belcsák László dr. X. 1. hatállyal Králik Árpád dr. budapesti, Praznovszky Endre dr. X. I. hatállyal Sárközy Sándor dr. budapesti, vitéz Susich Ervin dr. X. 19. hatállyal Fekete László dr. budapesti, Alles Ernő dr. XII. 23. hatállyal Botka László dr. hevesi kir. közjegyzőhöz, mint helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltek bejegyeztettek. Körössy János dr. VI. 22. hatállyal Körössy Bertalan budapesti, Krammer János dr. VII. 31. hatállyal Meixner László dr. váci, Barthodeiszky Emil dr. XII. 27. hatállyal Kaprinay Endre dr. budapesti, Endrédy Ferenc VIII. 31. hatállyal Varga Benjámín dr. kunszentmiklósi, Harkay József dr. X. 1. hatállyal Horváth Károly dr. kecskeméti, Hégei Gábor dr. XII. 12. hatállyal Petrán József dr. rétsági kir. közjegyző irodájában működő jelöltek, Krenner Zoltán dr. VI. 30. hatállyal, mint a Kiskunfélegyházán elhalálózás következtében megüresedett állásra kirendelt helyettes, Páska Simon dr. VII. 15. hatállyal Barcs Ernő dr. budapesti, Praznovszky Endre dr. VII. 22. hatállyal Králik Árpád dr. budapesti, Schimics Béla dr. VII. 31. hatállyal Gröber Aladár dr. gyöngyösi, Török Béla dr. VIII. 8. hatállyal Kovácsy Zoltán dr. kispesti, Alles Ernő dr. VIII. 9. hatállyal Brünauer Emil dr. hevesi, vitéz Barcza Ferenc dr. IX. 25. hatállyal Csomasz Béla dr. dunavecsei, Praznovszky Enere dr. IX. 30. hatállyal Csiky Ödön dr. székesfehérvári, Belcsák László dr. IX. 30. hatállyal Sárközy Sándor dr. budapesti, Sziráky László dr. X. 18. hatállyal Fekete László dr. budapesti, vitéz Susich Ervin dr. X. 18. hatállyal Lázár Ferenc dr. budapesti és Antalffy Zsiros Aladár dr. X. 31. hatállyal Králik Árpád dr. budapesti kir. közjegyzők irodájában működött helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltek a kir. közjegyzőjelöltek névjegyzékéből töröltettek. — A debreceni kamaránál Budaházy Gusztáv dr. az Ujvárosy Lajos dr. hajduböszörményi kir. közjegyzőnél működő közjegyzőjelölt az 533/1936. számú végzés szerint, Enyedi Imre dr. a Varga Kálmán dr. nyirbátori kir. közjegyzőnél működő közjegyzőjelölt a 829/1936. számú végzés szerint helyettesi jogosítványt nyertek. Evva Aladár dr. 1936. VII. 2. hatállyal Erdőhegyi János dr. kispárdai, vitéz Barcza Ferenc dr. 1936. VII. 22. hatállyal Stettner János dr. jászberényi, Sternberg Ernő dr. 1936. XI. 7. hatállyal Antalffy Zsiros Aladár dr. fehérgyarmati kir. közjegyző irodájában helyettesként, Margittai Ferenc dr. 1936. IX. 11. hatállyal Czindery Jenő dr. szerencsi kir. közjegyző irodájába jelöltként bejegyeztettek.

Országos felsőoktatási kongresszus. A nemzetnevelési intézmények reformja, illetve a főiskolai oktatás korszerű újjászervezése tárgyában december hó 10-ére országos felsőoktatási kongresszust hívtak egybe. A megnyitó ülésen Horthy Miklós kormányzóval az élén, a magyar tudományos világ és a közélet legelőkelőbb reprezentánsai vettek részt. A magyar közjegyzői kart a megnyitó ülésen Lázár Ferenc dr. felsőházi tag képviselte s ezen az ülésen a kormányzó megnyitó beszéde után Hóman Bálint kultuszminiszter és Kornis Gyula egyetemi tanár tartottak nagyértékű előadásokat. A kongresszus keretében a jogi szakosztály Tasnádi-

Nagy András államtitkár vezetése alatt tartott több ülést, amelyen különlegesen értékes felszólalások hangzottak el Eckhart Ferenc, vitéz Moór Gyula és az elnöklő Tasnádi-Nagy András részéről. Ezekkel a felszólalásokkal kapcsolatosan a magunk szerény véleményét is kifejezésre juttatva, különösen fontosnak tartanánk megfelelő megtorló eszközökkel intézményesen szabályozni a jogi karon az előadások kötelező hallgatását s lehetetlenné tenni azt, hogy valaki a jogi fakultáson absolutoriumot nyerhessen anélkül, hogy egyetlen előadást is hallgatott volna, — a doktori címet csupán magasabb tudományos képzettség szimbólumaként s nem mint kvalifikációs előfeltételt lehessen megszerezni, de ha már az utóbbi minőségben mégis fenntartani kívánják, tegyék lehetetlenné azt, hogy a doktori címet egyszerűen a diszertációs börszen megvásárolt értekezésekkel lehessen megszerezni. Hangsúlyozottan helyesnek kell minősítenünk végül Tasnádi-Nagy András államtitkárnak azt a megállapítását, hogy a felső oktatási problémák homlokterében épen a jogi oktatás reformja áll, mert az állami életben, az állami igazgatásban, az autonómiák igazgatásában s általában a közéletben legnagyobb számban jogi képesítésű egyének vesznek részt. A jogi oktatás megfelelő reformja tehát a legszorosabb összefüggést tünteti fel a magyar jogállam stabilizációjának és megfelelő tökéletesítésének kérdésével.

A pestvidéki ügyvédi kamara jubileumi díszülése. A pestvidéki ügyvédi kamara fennállásának tizedik évfordulója alkalmából az újpesti városháza közgyűlési termében, december hó 9. napján jubiláris díszülést tartott, amelyen megjelent Lázár Andor dr. igazságügyminiszter is. Az ülésen a jubiláló kamarát számos testület nevében üdvözölték, így a budapesti kir. közjegyzői kamara nevében Zámor Rezső dr. újpesti kir. közjegyző.

„Közjegyzői hatáskör kiterjesztés.” A *„Független Ügyvéd,”* az ügyvédek független pártjának hivatalos közlönye idei 9. számában az ügyvédi érdekeket szolgáló cikkek és közleményeken kívül megjelent egy „Közjegyzők-ügyvédek” című rövid közlemény is, amely előljáróban megállapítja, hogy a magyar törvényhozás az ügyvédi és a közjegyzői rendtartást egyidőben alkotta meg, amiáltal kifejezést kívánt adni annak, hogy az ügyvédek és közjegyzőket a jogszolgáltatás egyenlő értékű tényezőinek tekinti. „Ebben az egyenlő értékelésben évtizedek során nem állott be változás. A legújabb időkben azonban a hivatalos megítélés megbontja ezt az egyensúlyt — az ügyvédek hátrányára.”

Ezután a folytatólagos megállapítás után a közlemény bizonyíték-ként hivatkozik a Te. 54. §-ára, amely az ú. n. különélési tanusítványok kiállítását birói jogkörrel közjegyzői hatáskörbe utalta s a házassági perben használt ügyvédi meghatalmazások kötelező közjegyzői hitelesítését írja elő. További bizonyíték a 6800/1935. I. M. számú új közjegyzői hagyatéki díjrendelet, amely a hagyatéki ügyekben az addig érvényben volt díjakat 3-4-szeresre emeli fel s kimondja, hogy a díjszámítás alapja a hagyatéki vagyonnak a terhek levonás nélkül való értéke. Ez a rendelkezés a közlemény szerint még a felemelt díjszabást is a gyakorlatban megkétszerezi, sőt a túlterhelt hagyatékoknál (föld és házbirtok) meg is többszörözi. Az új perrendi javaslat még tovább megy és újabb munkaterületeket kíván adni a közjegyzőknek, aminők a bontó perekben az utólagos tanusítványok kiállítása és az előzetes szemléknél és bizonyítási eljárásban a közjegyzőket megfelelő díjazás mellett birói funkciókkal óhajtja felruházni. Ugyanez a javaslat a különélési tanusítvány költségeinek megfizetésére az igazolt szegényfeleket is kötelezni kívánja, ugyanakkor az ügyvédség vállán a mai szegényjog terhét továbbra is teljes mértékben fenn akarja tartani.

A tárgyilagosság tekintetében némely fogyatkozásokkal kétségtelenül rendelkező közleménnyel kapcsolatosan több rendbeli megjegyzések elől el nem zárkozhatunk. A Te. 56.§-a (nem pedig az 54.§, amely a válópöri meghatalmazások hitelesítéséről rendelkezik) az ú. n. különélési tanusítványokat tényleg közjegyzői hatáskörbe utalta. Ezzel szemben már az unalomig hivatkoztunk arra, hogy ezt a hatáskör kiterjesztést a közjegyzői kar nem kezdeményezte s hogy ez végeredményben nem jövedelemtöbbletet jelentő hatáskör kiterjesztés, hanem javarészben és pedig a statisztikai adatok szerint az esetek 90%-ában ingyenes munka, amely a közjegyzői karra nézve a 10%-os díjazásos tanusítványok ellenértékét is számításba véve *igen súlyos megterhelést jelent*. Ez ellen a megterhelés ellen a kamarák több ízben is szót emeltek, azonban figyelemmel a kapcsolatos jogszolgáltatási érdekekre a közjegyzői kar a reá rótt munkaterhet immár hat év óta — nyilván jelentős áldozatot hozva a jogszolgáltatás érdekeinek — becsülettel végzi is. Ezért tehát nem gáncs, hanem elismerés illeti meg a közjegyzői kart. A közleményben aláhuzottan szereplő birói jogkört jogszerű kifogás tárgyává tenni alig lehet, mert a közjegyzői intézmény rendeltetésénél fogva a peren kívüli jogszolgáltatás elvégzésében

a birói hatáskörből merít, aminthogy a közjegyző a hagyatékokat is birói megbizotti minőségben tárgyalja. A válópörökben a meghatalmazások hitelesítése a közjegyzői karra nézve az igen alacsony díjazásra tekintettel jövedelemtöbbletet alig jelent s ezt a törvényhozás nem a közjegyzők iránt való kedvezés célzatával, hanem nyilvánvaló jogszolgáltatási okokból rendelte el.

Az örökösödési ügyekben a közjegyzői díjakat ujonnan szabályozó 6800/1935. I. M. számú rendelet kibocsátásának célzata az volt, hogy az előző díjrendeletek antisocialis intézkedéseit megváltoztassa. Addig ugyanis az volt a helyzet a kisebb hagyatékok aránytalanul nagyobb díjazás alá estek s ezzel szemben a nagyobb hagyatékoknál indokolatlanul és igazságtalanul alacsonyak voltak a díjtételek. Az új díjrendelet a kisebb hagyatékoknál — különös tekintettel arra, hogy a tkvi szemlék, az osztálykivonatok és a végrendeletki hirdetési díjakat eltörölte, — ez utóbbiakat javarészből — lényegesen kisebb díjtételeket állapított meg, viszont a magasabb hagyatékoknál emelte a díjtételeket méltányos összegre s még így is többszörözésről csak olyan egészen magas értékű hagyatékoknál lehet szó, amelyek a gyakorlatban igen ritka esetekben fordulnak elő. Épen ennek a közlönynek mult számában közöltünk egy összeállítást arról, hogy pl. az Erdélyben érvényben levő hagyatéki közjegyzői díjtételek a 6800/1935. számú rendeletben megállapított díjtételeknek átlag a kétszeresét teszik. Meg kell itt jegyeznünk azt is, hogy a díjak új szabályozásával a közjegyzői kar némi ellenértékhez jutott azért a nagymérvű és ingyenes munkatöbbletért, amelyet az 1927. évi IV. t. c. illetve a 11000/1928. I. M. rendelet a hagyatéki ügyekben a bíróságok tehermentesítésének célzatával a közjegyzőkre rótt, akik most már hagyatéki ügyekben és általában a haláleset felvételek kezelése körül minden teendőt végeznek, úgyhogy a bíróság hatáskörében csupán az átadó, illetve perreutasító végzések meghozatala maradt. Az, hogy a közjegyzői díjak számításának alapja a hagyatéknak a terhek levonása nélkül való értéke, nem a 6800/1935. számú rendeletnek új rendelkezése, ez már az 1894. évi XVI. t. c. életbeléptetése óta kibocsátott minden díjrendeletben benne volt abból a kétségtelenül helyes indokból, hogy a közjegyzőnek épen annyi, sőt a legtöbb esetben még több munkája van azoknál a hagyatékoknál, ahol terhek is szerepelnek, mint a tiszta hagyatékoknál.

Az új perrendi javaslatnak az a rendelkezése, hogy az utólagos tanusítványok kiállítása is közjegyzői hatáskörbe utaltassék

az indok azonosságánál fogva jogszerű kifogás tárgyává elvi nézőpontból alig tehető. Gyakorlati nézőpontból erre vonatkozólag is ugyanazok a megjegyzéseink állanak, amelyekre az első tanusítvánnyal kapcsolatosan fent már hivatkoztunk. Az előzetes bizonyítási eljárásban a közjegyzői közreműködést nem az új perrendi javaslat kontemplálja — s ez újabb téves megállapítása a közleménynek — hanem e tekintetben már a Te. 23. §-a rendelkezett. A gyakorlatban ez sem jelent sokat a közjegyzői karra nézve, mert ilyen megbízásokat rendszeresen csak a budapesti központi járásbíró ad. A megbízások teljesítéseért megállapított díjak átlagban 15—20 pengő között mozognak s azokban az ügyekben, ahol az előzetes bizonyítást kérő fél szegényjogban részesül a közjegyző semmi díjat sem kap, jogában van ellenben ebben a vonatkozásban is ingyen munkát végezni.

Ami az új perrendi javaslatnak azt a tervezett rendelkezését illeti, hogy a különélési tanusítványok díját a feleknek akkor is meg kell fizetniök, ha szegényjogban részesülnek, elvi nézőpontból — kikapcsolva ezuttal a közjegyzői vonatkozásokat — csupán helyeselni lehet. A gyakorlat ugyanis azt igazolja, hogy a Te. 56. §-a épen, mert a tanusítványért a szegényjogos feleknek díjat nem kell fizetniök, célját, hogy a válópörök megnehezíttessenek, alig érte el. Ha azonban ez a tanusítvány a félre anyagi áldozatot is fog jelenteni, úgy a közjegyzői tanusítvány a célt inkább fogja szolgálni. Közjegyzői vonatkozásban ez a tervbevett rendelkezés csupán némi ellenértéke volna ebben a keretben hat éve teljesített ingyen közjegyzői munkának s végre is azt, hogy valaki munkájáért ellenértéket is kap, a legegyszerűbb szociális alapon sem lehet kifogásolni. Ismételten is reá kell mutatnunk itt még arra is, hogy a felek a szegényjogos tanusítványok kiállításával egyidejűleg az eseteknek legalább is 50%-ában meghatalmazást is hitelesíttetnek a kirendelt, vagy más ügyvéd részére s ilyen esetekben az ügyvéd természetesen díjazásban is részesül s a szegényjog terhét nem viseli.

Hangsúlyoznunk kell végül a közleménnyel szemben, hogy sem a Te., sem a perrendi novella tervbevett rendelkezései a közjegyzői kar részére az *ügyvédi munkaterületekből* egy jottányit sem vettek el s nem is szándékoznak elvenni. Ha új munkaterületet kap e rendelkezések szerint a közjegyzői kar, ez az ügyvédek részére egyensúlyt megbontó hátrányt s egyáltalában hátrányt nem jelent. Ezek a rendelkezések csak gyengéd kísérletezések arra, hogy a közjegyzői intézmény egyik eredeti rendeltetési iránya felé, a

perenkívüli jogszolgáltatás átruházása tekintetében kiépíttessék. Hogy ezzel kapcsolatban némi szerény díjazásban is részesül a a közjegyzői munka bizonyos kisebb mennyisége, ezt kifogásolni legkevésbé ügyvédek részéről lehet, akik a szociális igazság és jogérzet hivatásszerű letéteményesei. Ne ezt az igazán komoly jelentőség nélkül és bizonyos minimális ellenérték mellett való munkálkodási lehetőséget kellene ügyvédi oldalról kifogásolni, hanem oda tekinteni s ott harcolni kérlelhetetlen szigorral és eréllyel, ahol egy igen jelentős közjegyzői és ügyvédi munkaterület van kontárok kezén. Ennek a munkaterületnek — felesleges is talán megjegyezni, hogy a jegyzők magánmunkálkodását kívánjuk itt érinteni — visszaszerzése nem morzsákat jelentene az ügyvédek számára, hanem az ügyvédi existenciák ezreinek biztosítását. Erről a kérdéstről a Független Ügyvéd hasábjain alig olvasunk. Jól esik remélnünk azonban, hogy a Független Ügyvéd orientációja a jövőben inkább a jegyzői magánmunkálkodás felé fog fordulni s nem fog újabb kísérletet tenni ilyen közlemények közreadásával a jogszolgáltatás két valójában egyenlő jelentőségű faktora az ügyvédség és a közjegyzőség között a mindenképpen kívánatos harmonia megbontására.

Itt emlékezünk még meg arról, hogy „újabb közjegyzői hatáskörkiterjesztés“ réme kísért, amennyiben a képviselőválasztási ajánlási rendszer módosítása tárgyában a belügyminiszter javaslatot nyújtott be, amely szerint a képviselők ajánlását legalább 100 választónak kell aláírnia, akiknek aláírását közjegyzőileg kell hitelesíteni s a jelöltnek 2000 pengő óvadék összeget kell közjegyzői letétbe helyeznie. Megnyugvásul szolgálhat azonban azoknak, akik a „közjegyzői hatáskör kiterjesztéseket“ igen nyilvántartják, hogy a javaslat szerint a közjegyzők a kapcsolatos közreműködést díjmentesen kötelesek elvégezni. Lesz tehát újabb ingyenes munka s lesz újabb alkalom, hogy a felületes ítélkezés a véres kardot újból körülhordozza.

Jegyzői magánmunkálatok galériája. Ennek az évnél folyamán ennek a rovatnak keretében bőségesen igyekeztünk a jegyzői magánmunkálkodás remekeinek közlésével ad oculos demonstrandum igazolni, hogy a cipészt a kaptafánál tovább engedni nem tanácsos s egyben ébren és állandóan nyilvántartani óhajtottuk a magyar jogásztársadalomnak azt a tökéletesen jogosult igényét s a magyar jogszolgáltatásnak azt az egyenesen presztizskérdést képező követelményét, amely a jegyzői magánmunkálkodás haladéktalan

megszüntetésére — sajnos immár évtizedek óta s mindezeidig eredmény nélkül — vonatkozik. A jegyzői jogi műrecek közlésétől ezúttal és egyelőre — korántsem azonban anyaghiány miatt, hanem azért, nehogy a probléma az esetek sűrű közlése által esetleg előidézett unottság következtében elsekélyesedjék — eltekintünk. Bár úgy látszik a szakkörökben is van még olyan, aki a jegyzői magánmunkálkodás tarthatatlanságáról nincsen százszázalékosan meggyőződve. Az ügyvédi rendtartás képviselőházi tárgyalása alkalmából ugyanis egy hozzá még ügyvédképviselő az ellenkező felfogást erélyesen hangoztató képviselők véleményével szemben, a jegyzői magánmunkálatok fenntartása mellett nyilatkozott. Úgy látszik a véleményével az egész jogásztársadalomban egyedül álló ügyvédképviselőt az immár kocsirakomány számban közölt esetek még mindig nem győzték meg. Ezek után természetesen az ő meggyőzésére nem is számíthatunk és nem is vállalkozunk. Az esetek további közlésétől tehát egyelőre óreá való tekintet nélkül mégis eltekintünk. Ellenben a jövő számban alkalmunk lesz a jegyzői magánmunkálkodással egy olyan egészen különleges vonatkozásban foglalkozni, amelyet eddig figyelemre nem méltattak s amely bizonyára közelebb fogja hozni a kérdést a mielőbbi kedvező — már t. i. nem a jegyzőkre, hanem a jogszolgáltatásra kedvező — megoldáshoz.

A 6800/1935. I. M. számú rendelet a gyakorlatban. Az örökösödési ügyekben felszámítható díjakat újonnan szabályozó 6800/1935. I. M. számú rendeletnek igen nagy érdeme, hogy lehető világos és határozott rendelkezésekkel igyekezett a díjkérdésekben a surlódási felületeket a közjegyzők és a bíróság között a lehetőség szerint kiküszöbölni. Ennek ellenére még mindig maradtak kérdések, amelyek vitára adhatnak alkalmat, amely vitákat a bíróságok sajnos rendszerint a közjegyzők hátrányára döntenek el. Ebben a vonatkozásban különösen felemlítésre méltó tevékenységet fejt ki újabban a budapesti kir. törvényszéknek a törvényszék másodelnökének vezetése alatt működő polgári felfolyamodási tanácsa, amelynek két újabb határozatáról kell az alábbiakban nem épen a tökéletes helyeslés és azonos felfogást vallás hangján megemlékeznünk.

A díjrendelet 10. § második bekezdése rendeli, hogy az örökösödési bizonyítvány tárgyában végzett eljárásért a kir. közjegyzőt, ha csak egy érdekelt van (örökös, hagyományos, vagy a haszonélvező özvegy) az 1. §-ban meghatározott díjára

*lány 50 %-a, ha pedig az érdekeltek többen vannak, annak 80 %-a illeti. A 21. Pf. 12716/1936. 6. számú végzéssel másodfokon elbírált esetben örökhagyó több testvérének lett volna a hagyatéokra törvényes örökösödési igénye. A testvérek azonban a becsatolt osztályos egyességi okiratban abban állapodtak meg, hogy a hagyaték csak egy testvér tulajdonába száll át. A járásbiróság a 1. § szerint való díj 80 %-át állapította meg a kir. közjegyző részére, mert vitathatatlanul helyesen azokat a testvéreket is érdekelteknek tekintette, akik örökösödési igénnyel birtak ugyan a hagyatéokra, azonban ilyen igényt az egyességi okirat szerint érvényesíteni nem kívántak. A törvényszék ezzel szemben a díj-átalánynak csupán 50 %-át állapította meg azzal az indokolással, hogy *érdekeltnek csak az tekinthető, aki örökösként fellépett, illetve, akinek részére, mint egyedüli örökös részére a hagyatékot átadták.* A díjrendelet fentidézett szakasza kifejezetten örökös-ről szól s nem a hagyatékban részesedő örökös-ről. Akinek az adott esetben a hagyatéokra örökösödési igénye van, az örökös még abban az esetben is, ha a hagyatékban részesedni nem kíván. Az összes igénnyel bíró örökösök hozzájárulása nélkül a hagyatékot egy örökösnek átadni nem lehet, az egyességet minden ilyen örökösnek alá kellett írnia; vitán felül áll tehát, hogy érdekeltek azok is, akik bár arra igényük van, a hagyatékából saját akarathatározásuk alapján nem részesednek. Vitán felül áll ekként az is, hogy a törvényszék végzése a díjrendelet hivatkozott §-ának kifejezett rendelkezéseivel sehogysem kongruál. (Hogy a törvényszéknek ebben a kérdésben követett gyakorlata eddig koránt sem volt ilyen jogszerűtlenül szigorú, hivatkozunk a 21. Pf. 5552/1935. számú végzésére, amely még az eljárás rendjén igényt nem támasztott férjet is érdekeltnek tekintette. L. e. közlöny 1936. évfolyam 1. szám, 52. oldal.)*

A díjrendelet 1. § 3-ik bekezdése szerint a *díjszámítás alapja a tárgyalás alá vont hagyatéki vagyonnak a terhek levonása nélküli leltári értéke.* A 21. Pf. 12084/1936/6. számú végzéssel másodfokon elbírált esetben három leszármazó örökös bizonyos igénynek hagyatékként való leltározását kérte. A tárgyaláson a negyedik örökös és örökhagyó özvegye állítva, hogy hagyaték nincs, az eljárás megszüntetését kérték. Az eljárás megindítását kérelmező három örökös igényüket a tárgyaláson a leltározott igényre vonatkozólag fenntartották. A hagyatéki bíróság a közjegyző díjait a leltári érték alapulvétele mellett megállapítván an-

nak megfizetésére az örökösöket egyetemlegesen kötelezte. A végzés ellen a negyedik örökös jogorvoslattal élt, amelyben csak azt sérelmezte, hogy a költségek viselésére őt kötelezték. A törvényszék a hagyatéki bíróság végzését annyiban megváltoztatta, hogy a közjegyző részére csupán készkiadást állapított meg s annak viselésére azt az örököst kötelezte, aki hagyatéki vagyon hiánya okából az eljárás megszüntetését kérte, mert ezt az örököst birtokban levőnek tekintette. A közjegyző részére csupán készkiadást — ez irányú kérelem nélkül — azért állapított meg, mert az adott esetben csupán vitássá tett hagyatéki vagyon képezte a díjszámítás alapját, már pedig „az a vagyon amelynek hagyatékhoz tartozása vitás, tárgyalás alá vont olyan vagyonnak nem tekinthető, amely után a kir. közjegyző jogosult lenne a 6800/1935. I. M. rendelet 1. §-a alapján a díjszámításra“. (Némi ellentmondás, hogy a készkiadások megállapításánál nem fontos, hogy a hagyaték vitás, csupán a díjatalány megállapításánál, holott a díjrendelet szerint készkiadást is és díjatalányt is csak létező vagy vitatott hagyaték után lehet megállapítani.) Az ellenérdekű örökösök a költségek egyetemleges viselésére kötelező határozat ellen jogorvoslattal ugyan nem éltek, mégis a törvényszék álláspontja szerint az egyik örökös által előterjesztett jogorvoslat kihat az ügy egységes voltánál fogva a többi örökösre is s ez alapon a törvényes jogszabályok figyelembevétele mellett az ellenérdekű örökösöket hivatalból mentesítette a közjegyzői díj fizetése alól. A technikai nézőpontból kissé bonyolult másodbirói végzés — szerény véleményünk szerint — túlme-reven értelmezi a díjrendelet 1. §-át, a díjszámítás nézőpontjából ugyanis hagyatéknak tekintendő az a vagyontárgy, amit bár az egyik örökös is ilyennek állít. Mindezekon kívül hivatalból, amikor nem szabálytalan megállapításról van szó, a másodbíróság a felek kérelme hiányában a költségviselés alól a feleket nem mentesítheti. A helyes birói intézkedés ebben a esetben az eddigi gyakorlatnak megfelelő véleményünk szerint csak az lehetett volna, hogy *díjatalányt a vitás hagyatéki érték után is meg kell állapítani s annak viselésére, vagy előlegezésére azt a felet, vagy feleket kell kötelezni, akik az illető vagyontárgy hagyatéki minőségét állították, illetve az eljárás megindítását kérték.* (Ebben a számban közöljük a szegedi törvényszék Pf. 6632/1935. számú határozatát, amely a budapesti törvényszék határozatával szemben pontosan a mi álláspontunknak felel meg.) A hagyatéknak

állított vagyontárgy tárgyalás alá vonása ilyen esetekben is tényleg megtörténik s így a közjegyző ezzel kapcsolatos díjszámitásnak jogossága alig vitatható.

A nemzeti szocialista állameszme és a Harmadik Birodalom megvalósítása. Ezen a címen tartott érdekes előadást a Magyar Jogászegyletben december hó 5-én Dr. H. H. *Lammers* államtitkár, a német birodalmi kancellária főnöke s egyben Hitler Adolf birodalmi vezér és kancellár közvetlen hivatalos munkatársa. Az ügyvédi kamara dísztermében megtartott előadáson nagy számú és előkelő közönség jelent meg, ezek sorában *Lázár Andor* dr. igazságügyminiszterrel az élükön a magyar jogásztársadalom vezéregyéniségei. Az illusztris előadót *Osvald* István dr. kuriai elnök, a Magyar Jogászegylet elnöke üdvözölte.

Lammers előadását a liberáлизmusnak és nemzeti szociáлизmusnak szembeállításával kezdte és mindjárt előadásának elején reámutatott arra, hogy az egyén sérthetlenségének elve feltartóztathatatlanul az osztályharchoz, a marxizmushoz vezet. A nemzeti szocializmus abból a nagy igazságból indul ki, hogy a nép minden erő forrása, nem pedig az individuum. A személy sérthetlenségének tagadása nem jelent kényszerhelyzetet, csupán a szociális igazság érvényesülését, már pedig e nélkül egyetlen emberi közösség sem élhet. Ebből folyik a nemzeti szociálista világnézet egyik alaptörvénye, mely szerint az államot az élet minden viszonyában tevékeny beavatkozási jog illeti, a népközösség érdeke ezt így kívánja. Az állam maga a népközösség, amely viszont a vérségi kötelékek, mult, célkitűzések, szokás és nyelv azonossága által egymáshoz kapcsolt emberek összesége. A demokrácia Németországban — a felelősségre hajló emberek kikapcsolásához és a felelőtlenek felszínrekerüléséhez vezetett. A vezéri elv — Führerprinzip — legfőbb törvénye ezzel szemben a legteljesebb felelősség. A népközösség forrása minden erőnek és hatalomnak s így a nép hozzájárulása szükséges a vezéri intézkedésekhez. Ezt a jogát a népközösség utólagosan gyakorolja ugyan, de a benne rejlő felelősségrevonás lehetősége még akkor is a legbiztosabb ellenszere a diktaturára törekvésnek, ha egyszer ennek Hitler valamelyik vezéri utódánál szüksége merülhetne fel. Ez a válasza azok aggodalmaskodására, akik nem egyszer kérdik, hogy mi történnék akkor, ha Hitler után a vezéri elv alapján olyan személy kerülne ebbe a legmagasabb közjogi méltóságba, aki vezéri tekintélyét diktatura bevezetésére kívánná

felhasználni. Ennek kizárásáról épen Hitler gondoskodott a már jelzett absolut érvényű felelősség bevezetésével, mely lehetlenné teszi azt, hogy vezető tényezők egy többségi határozattal fedjék magukat. Aki a vezetők közül itt egyszer elbukik, annak bukása végleges, azt egyszer s mindenkorra kizárják a vezéri törzsből. Az illusztris előadó ezután azokkal a rendelkezésekkel foglalkozott, amelyekkel a Harmadik Birodalom mindjárt Hitler uralomra jutása után azoknak a feladatoknak intézményes megoldásához fogott, amelyek a már érintett alapelvek gyakorlati megvalósítását jelentik. Megemlékezett a különböző törvényalkotásokról. Köztük a faj védelmét és fennmaradásának biztosítását célzó Blutschutzgesettről, az állampolgárság újabb szabályozásáról és az államalkotó nép szupremáciájának biztosításáról szóló Reichsbürgergesettről, a paraszt hitbizományok alakítása tárgyában hozott Reichserbhofgesettről, mellyel elérték azt, hogy a munkaadók és munkavállalók közötti válaszfalak leomlottak. Hivatkozott az előadó arra a szinte példátlan eredményre, amelyet a Harmadik Birodalom a munkanélküliség megszüntetése terén ért el. Ma már — úgymond — mindössze 500.000 a munkanélküliek száma, amely szinte normálisnak mondható. A házasságkötési kölesönök folyósítása a családalapítás előmozdítását célozza. Így halad az erkölcs és a jog egy úton. Már pedig e kétőnek mindig egy úton kell járnia, mert ha ez nem így van, akkor vagy az egyikben, vagy a másikban hiba van. Befejezésül az előadó Németország őszinte békeóhaját hangoztatta és tiltakozott az ellen a rosszindulatú és tendenciózus beállítás ellen, mintha Németország germánizálásra törekednék. Ez a német nemzeti szocializmus alapelveivel ellenkezik. Ismerik — mondotta — a vérségi adottságok parancsszavát és minden felelős tényező tudatában van annak, hogy ilyen törekvések — még látszólagos eredményességük mellett is — csak gyöngíténék a Harmadik Birodalom egységben rejlő erejét. Németországnak az Isteni Gondviselés által kijelölt nagy feladata a bolsevizmus elleni küzdelem. Németország erős és egyenrangú hatalom kíván lenni, de azt óhajtja, hogy a többi nép is az legyen, mert csak felépítésében egészséges és erős, egyenrangú néppel lehet tartósan biztonságos viszonyban élni.

Már a rendőrség is hitelesít. A községi jegyzők példáján felbuzdulva, a különböző közigazgatási, sőt katonai hatóságok is, amint erről ennek a lapnak hasábjain megfelelő esetek közlése

kapcsán már megemlékeztünk, minden feszélyezettség nélkül rendeznek jogtalan kirándulásokat a közjegyzői hatáskörbe. Legújabbban az államrendőrség budapesti főparancsnokságának ez irányú ténykedéséről is meg kell emlékeznünk. Egy rendőrfelügyelő kérést nyújt be a járásbirósághoz s erre a kérésre a rendőrfőparancsnokság pecsétjével ellátva a következő záradékot vezették reá: „Igazolom, hogy K. F. rendőrfelügyelő úr a kérvényt előttem személyesen írta alá. Rendőrfőparancsnok helyett Németh rendőrfelügyelő“. Vajjon mit szólna a rendőrség ahhoz, ha egy közjegyző valamelyik uccakereszteződésnél kiállana a forgalmat irányítani. Legalább is boldognak nyilvánítanák, holott a két eset teljesen analog. Mindkettő idegen hatáskörbe való jogtalan beavatkozás. De hát si duo faciunt idem, non est idem.

A kincstár képvisellete a leltározásoknál. Az 1920:XXXIV t.c. 37. § 1. bekezdése értelmében a kir. kincstárnak joga van a hagyaték leltározásához képviselőt küldeni. A 2-ik bekezdés szerint e célból a leltározó közeg köteles a leltározás megkezdéséről az illetékes pénzügyi hatóságot oly időben értesíteni, hogy az képviselő kiküldése iránt kellő időben gondoskodhassék. A 11.000/1928. I. M. rendelet a fenti rendelkezések kiegészítéseként a 22. § 5. bekezdésében kötelezi a leltározó közegeket arra, hogy az adóhivatalnak szóló értesítést legkésőbb a leltározást megelőző negyedik napon vétív mellett kézbesíttesse, vagy olyan időben adja ajánlva postára, hogy az adóhivatal a postai kézbesítési viszonyok szerint az értesítést legkésőbb négy nappal a leltározás megkezdése előtt kézhez vehesse. A 22. § utolsó bekezdése szerint a pénzügyigazgatóság azt a leltározó közeget, aki az adóhivatalt kellő időben nem értesíti, 160 pengőig terjedhető rendbirsággal sújthatja. A kir. kincstár a fenti rendelkezések ellenére a leltározásokon évek óta rendszeresen nem képviseltette magát s így a leltározó közegek sem tulajdonítottak különleges fontosságot a leltározás megkezdéséről a pénzügyi hatóságok értesítésének. A pénzügyminiszter most 73891/1936. szám alatt rendeletet bocsátott ki, amelyben utasította az adóhivatalokat, hogy azoknak a hagyatékoknak a leltározásához, amelyek fontosságuk és értéküknél fogva jelentősebbek és a kincstári képviseletet megkivánják, kincstári képviselőt küldjön ki. Ennek az új rendeletnek következtében a kir. közjegyzőknek is fokozott figyelmet kell fordítaniok a jövőben arra, hogy az általuk fogatandosítandó leltározás megkezdésének időpontjáról az illetékes

adóhivatalt kellő időben értesítsék. Tudomásunk szerint különbézt a kir. közjegyzők eddig is minden esetben megtették.

Közjegyzőjelölti állást keres Budapesten — esetleg ideiglenes kiegészítésre is — 3 évi közjegyzőjelölti gyakorlattal, nőtlen, keresztény, félügyvédvizsgás jelölt. Cím a kiadóhivatalban.

Kihirdetett törvények:

az 1936. évi XXXI. törvénycikk a Párizsban 1935. évi július hó 23. napján kelt magyar-francia légiforgalmi egyezmény becikkelyezéséről.

Rendeletek.

6400/1936 M. E. sz. A kereskedői mérleg valódiságának helyreállításáról és ezzel kapcsolatos rendelkezésekről szóló 7000/1925 P. M. számú rendelet újabb módosítása.

6600/1936 M. E. sz. A közigazgatási birodalom különleges alakulatairól szóló 7890/1930 M. E. számú rendelet módosítása.

265788/1936 B. M. sz. A háztartási alkalmazottak után fizetendő betegségi biztosítási járulékok kulcsának és mértékének megállapítása.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. (XVII. évfolyam 10. szám.) Olchváry Zoltán a debreceni kir. ítélőtábla volt elnöke foglalkozik e szám vezető helyén az új ügyvédi rendtartással, nemcsak az ügyvédi kari nehéz viszonyok és érdekek, hanem az általános közérdek szempontjából. A létszám apasztás kérdésében kényszerűen a numerus clausus elvi álláspontját fogadja el, azonban annak keresztülvitelét nem az önkormányzatra, hanem egy külön zsüri döntésére bizná. Az ügyvédi kényszer kiterjesztését ezidő szerint a lakosság teherbíró képességének csökkent mérvére tekintettel, keresztülvihetetlennek tartja. Az ügyvédi díjszabás kérdésével egy számítást eszközöl a cikk annak alapulvétele mellett, hogy egy „rendes“ ügyvédi iroda folytatásához szükség van egy helyettesre, egy jelöltre, egy gépiró kezelő és egy irodaszolgára (nem hinnők, hogy a magyar ügyvédi irodáknak — sajnos — maximálisan 10%-a is ilyen „rendes“ lenne. Szerk.). A cikk végeredményben megfelelő megoldást nem ajánl s csak átmeneti — véleményünk szerint azonban aligha megvalósítható — megoldásnak ajánlja, hogy a tagdíj nemfizetés címén törölt ügyvédek részére az állam havi 50 pengő segélyt adjon. Meddig és azután mi lenne? Cikkük jelentek meg még ebben a számban Szrubián Dezső, Sztehlo Dezső, Nagy Domonkos, Szederkényi Albert és Kóiss István tollából. Az utóbbi szerző cikke az örökbe-fogadás kérdésében bírálja az igazságügyminiszterium gyakorlatát s ezzel kapcsolatosan megemlékezik a Kir. Közjegyzők Közlönye múlt évi 4. számának arról a közléséről, hogy az unokává fogadás most már gyakorlatilag is megvalósítható. A Kritikai Szemle című rovatban Nagy Dezső Bálint szerkesztő foglalkozik a községi jegyzők közgyűlésén a jegyzők túlterheltsége tekinteté-

ben elhangzott panaszokkal s miként a Kir. Közjegyzők Közlönye a múlt szám egyik közleményében, megállapította, hogy a magánmunkálatok akadályozzák a jegyzőket hivatalos kötelességeik teljesítésében s mert a közigazgatásnak a jegyző maradéktalan munkaerejére nyilván szüksége van, sok más nagyfontosságú s egyenesen a magyar jogszolgáltatás jóhírnevét érintő indokokra tekintettel, a jegyzői magánmunkálatokat meg kell szüntetni. Könyvbírálatok s egyéb közlemények vannak még ebben a számban, amelynek mellékletei ezuttal is a különböző döntvénytári füzetek.

Polgári Jog. (XII. évfolyam 10. szám.) A magyar jogi oktatás legkitünőbb mesteréről, Grosschmid Béniről tartott a Jogászegylet ünnepi előadásával kapcsolatos vacsora keretében, a mester 85-ik születésnapja alkalmából serlegbeszédet a mester egyik legkitünőbb tanítványa, a magyar törvényelőkészítés kimagasló tehetségű s páratlan ítélőképességű munkása, Vladár Gábor, az igazságügyminiszterium kodifikációs osztályának főnöke. Ezt a klasszikus felépítésű serlegbeszédet közli vezető helyen ez a szám. A folytatólagosan közölt cikkek szerzői Pethő Tibor, Beck Salamon és Almási Károly. A Jogalkotás rovatban Munkácsi Ernő méltatja az új ügyvédi rendtartás magánjogi vonatkozásait, a Joggyakorlat rovatban pedig Vági József a judikatura kiemelkedő döntéseit. Ugyancsak az utóbb említett rovatban jelent meg Gönczy Gábor érdekes cikke a jogcímvédelmi teoria mai állásáról. A különlegesen nagy terjedelmű és értékes szám mellékletként külön füzetben hozza Kisfaludi Imre pécsi ügyvédnek Fejezetek a tejjgazdasági jog köréből című előadását.

Az Ügyvéd. (VIII. évfolyam 12. szám.) Ennek a különlegesen változatos tartalmú számnak első cikkét Lázár Andor igazságügyminiszter írta Az ügyvédség jelentősége címen. Az új ügyvédi rendtartás alkotmányos tárgyalásának befejezése alkalmával rámutat a cikk arra, hogy ezt a tárgyalást, az ügyvédség kimagasló jelentőségéhez méltóan, a közvélemény legszélesebb körű érdeklődése kísérte. A komoly, értékes gondolatokat felszínre juttató cikk befejező részében, mint az igazságügyi kormányzat vezetője, meghajtja az elismerés zászlóját a nemes hivatásának magaslatán álló ügyvédség előtt. Ebből az elismerésnek és szeretetnek a talajából sarjad a törekvés: biztosítani a magyar ügyvédség színvonalát a nemzet egyetemes érdekeinek üdvére, a messze jövődőre is, mert az ügyvédség, amint egy kiváló francia jogász mondta, olyan régi, mint a bíróság, olyan nemes, mint az erény és olyan szükséges, mint az igazságszolgáltatás. A jogi oktatás reformjáról írta a következő cikket Pap József, a budapesti kamara volt elnöke. Cikkeket írtak még Blauner Mór dr., Gerlóczy Endre dr., Oppler Emil dr., Grünhut Ármin dr., Medvigy Gábor dr., Varrannay István dr., Ribáry Géza dr., Szivessy Lehel dr., Szegő Ferenc dr., Boda Erno dr. megannyi márkás neve az ügyvédi közéletnek. Az ügyvédtársadalom hirei című rovatban az ország ügyvédi érdekű megmozdulásairól s személyi eseményekről hoz még e szám bőséges tudósítást.

Illetékügyi Közlöny. (XI. évfolyam 10. szám.) Az új községi vagyonát-ruházási illetékkiszabási eljárást bírálja e szám első cikkében Kasztner Jenő, reámutatván az eljárással kapcsolatos azokra a nehézségekre, amelyek a rendelet megfelelő módosítását indokoltá teszik. További cikket a kamatilletékről Zilahy János írt. A rendes rovatok közleményei adják a szám további tartalmát. Mellékletként az Illetékügyi Joggyakorlatok című füzet ezuttal is megjelent.

Joggyakorlat.

Magánjog.

146. *Azok a szabályok, amelyek durva hálátlanság esetén az ajándék visszavonását lehetővé teszik, hozomány adás esetére nem alkalmazhatók.* (K. P. II. 3018/1936.)

147. Az eredeti fizetési kötelezettségnek az általános gazdasági válság beállta, sőt kulminálása idején történt megerősítése kizárja azt a jogot, hogy az adós az általános gazdasági válság miatt *gazdasági lehetetlenülés* címén kötelezettségének módosítását kérhesse. (K. P. I. 2219/1936.)

148. *Ingtatlant elidegenítő jogügylet kötését megelőző előzetes meg egyezés érvényességéhez is okiratba foglalás szükséges.* (K. P. V. 1726/1936)

149. A végrendelkezők akarata értelmében a korlátlan és szabad rendelkezési jog kiterjed arra is, hogy a túlélő házastárs az utóöröklés érvényesülését akár élők között, akár halálesetre való ingyenes elidegenítésével az öröklött vagyonnak egészben is meghiusítsa. Az ilyen *utóörökös rendelés* nem érvénytelen, hanem csak azt jelenti, hogy a végrendelkezők az utóöröklési jogot a túlélő részére biztosított korlátlan és szabad rendelkezési jognak gyakorlásától tették függővé. (K. P. I. 3973/1935.)

150. Az anyagi jog szerint az ajándékozót a megajándékozottal szemben bizonyos esetekben megilleti az *ajándékozási szerződés hatálytalanításának* a joga. Ez a jog az ajándékozó számára az ingatlanok átlagára is kiható visszakövetelési igény érvényesítését teszi lehetővé. A szerződésben kikötött elidegenítési és terhelési tilalom okszerűen ennek az igénynek biztosítására kikötöttek tekintendő annyival is inkább, mert egymagában arról a tényről, hogy az ajándékozó javára a szerződésben kikötött életfogytiglani haszonélvezeti jog fennállásának időtartamára kívánták a felek a tilalmat hatályosnak tekinteni, nem vonható le következtetés arra, hogy a szerződő felek az elidegenítési és terhelési tilalommal kizárólag az ajándékozó javára fenntartott telekkönyvileg különben is biztosítani rendelt életfogytiglani haszonélvezeti jognak újabb biztosítását célozták volna. (K. P. V. 1453/1936.)

Örökösödési eljárás.

151. *A hagyatéki bíróság saját hagyatékátadó végzéséhez kötve van, azt saját hatáskörében sem hivatalból, sem kérelemre hatályon kívül nem helyezheti s meg nem változtathatja. A végzés által okozott sérelmek csupán a szabályszerű jogorvoslat útján hozhatók helyre.* (Kaposvári tsz. Pkf. 1681/1936/15.)

152. *Akik az örökagyóval törvényes öröklési igényre jogosító semmi-féle kapcsolatban nem állanak, örökagyó után jogszabály szerint nem örököhetnek, annak örökösöként tekintetbe nem jöhetnek (örökagyó korábban elhalt férje néhai testvérei, akik a néhai férj ági eredetű vagyónára kívánnak igényt támasztani) az örökösödési eljárás rendjén érdekelteknek nem tekinthetők, velük szemben perre utasításnak helye nincs, mivel az 1894. XVI. tc. 84. és 85. §-ai szerint perre utasításnak csakis örökösök, vagyis olyanok között van helye, akik a hagyatékhoz, mint örökagyó örökösői támasztanak igényt.* (Veszprémi tsz. Pkf. 268/8. 1936.)

153. *A hagyaték biztosítása csak hagyatéki zárlat útján történhetik, a biztosítás egyéb módja csak akkor és annyiban lehetséges, amennyiben a felek e tekintetben megállapodtak.* (Gyulai tsz. Pkf. II. 939/6/1936.)

154. *Birói gyakorlat szerint perreutasításnak csak vitás anyagi öröklési igény kérdésében van helye, míg az örökléssel kapcsolatos minden más vitás kérdés a törvény rendes útjára tartozik.* (Szegedi tsz. Pkf. 771/11. 1936.)

155. *Az a körülmény, hogy valamely vagyontárgy a hagyatéki leltárba felvételre, egymagában véve még nem jelenti azt, hogy az valóban kiegészítő része örökhagyó hagyatékának. Az alapítvány megjelölés is arra mutat, hogy a kérdéses összeg nem hagyatéki vagyont, miután az alapítványt az örökhagyó nem végrendeletével, hanem még életében létesítette. A már létesített alapítványi vagyont állagából senki sem örökösödhetik s ez a vagyont öröklés tárgyát nem képezhetvén, a hagyatéki tárgyalás alá nem vonathatják s ekként az alapítvány vagyontérték közjegyzői díj számításának alapját sem képezheti.* (Veszprémi tsz. Pkf. 2623/1935/3.)

156. *Az 1802. évi július hó 13. napján kibocsátott helytartó tanácsi rendelet alapján járó köteles hagyomány érvényesítése nem közigazgatási útra, hanem a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.* ((Hatásköri bíróság 33/1935.)

157. *Az érdekellentét következtében kirendelt ügygondnok költségeinek megállapítása kérdésében a gyámhatóság van hivatva jogérvényesen határozni.* (Hatásköri bíróság 45/1935.)

158. *A férj az örökösödési bizonyítvány kiadása iránt indított eljárásban érdekeltnek nem tekinthető s így egy leszármazó örökös létében a 6800/1935. I. M. rendelet 10. §-a alapján a kir. közjegyzőt a díjáltalánynak csupán 50%-a illeti meg.* (Szekszárdi tsz. Pkf. 900/3/1936. Ellenkező a budapesti törvényszék 21., Pf. 5552/1935. sz. végzése, I. e. közlöny 1936. 1. sz. 52 oldal.)

159. *Mivel a perreutasított köteles részre jogosítottak a kitűzött határidő alatt a pert meg nem indították, az 1894. XVI. tc. 87. §-a értelmében a hagyaték átadása igényükre való tekintet nélkül s mert a köteles rész biztosítása iránt kérelmet elő nem terjesztettek, a biztosítás mellőzésével eszközöndő.* (Kaposvári tsz. Pkf. 2174/1936.)

160. *A 6800/1935. I. M. rendelet 1. §-ának az a rendelkezése, mely szerint 200 pengőt meg nem haladó hagyatéki ügyekben a kir. közjegyző csak készkiadásainak megtérítését követelheti, nem alkalmazható olyan esetben, amidőn a kir. közjegyző mulasztása nélkül az alaphagyatéki eljárásból kimaradt olyan értékű hagyaték kerül pót eljárás alá, amely nem haladja meg a tárgyalási díj fizetésére irányadó leltári becsértéket.* (Kaposvári tsz. Pf. 1628/7/1936.)

161. *A hagyatékra igényt tartó oldalági örökös a leltározott 60 P. készpénz és 300 P. követelésnek hagyatéki minőségét vitatta, ennél fogva ezeknek az ingóságoknak az értéke a közjegyzői díj megállapításánál számításba veendő.* (Szegedi tsz. Pf. 6632/10/1935.)

162. *A 6800/1935. I. M. sz. rendelet 16. §-a a 3480/1928. I. M. sz. rendelet hatályon kívül helyezte s ekként hatályon kívül helyezte e rendelet 3. §-ának utolsó bekezdésébe foglalt azt az intézkedést is, mely szerint a hatóságok részére szóló másolatok, vagy kiadványok elkészítéséért a kir. közjegyzőt díj nem illeti. Ezért az alkalmazandó 60600/1926. I. M. rendelet*

11. §-ának 18. pontja szerint a kir. közjegyzőnek a végrendeletnek a bíróságnál való bemutatásáért a másolatok s így az illetékkiszabás céljára készült másolatért az írás és hitelesítési díjon kívül időszerinti díj is jár. (Ceglédi tsz. Pkf. 3207/1936/9.)

163. *Nincs törvényes akadálya annak, hogy a hagyomány a hagyatékhoz tartozó ingatlanok hasznélvezetén is biztosítottassék.* Az 1894. évi XVI. tc. 82. § 3. bekezdésének helyes értelmezése szerint ugyanis a jelzálogjogi biztosítás elrendelésének nem csak az ingatlan állagán, hanem a hasznélvezetén is helye van. (Bp. tsz. 21. Pf. 6922/1935.)

Telekkönyvi jog és eljárás.

164. *A köztartozás biztosítására bejegyzett jelzálogjog megszűnése esetén a kinstár a jelzálogjog törlésére irányuló kérvényben kérheti azt, hogy a telekkönyvi hatóság köztartozás biztosítására a megszűnt jelzálogjognál nem terhebb új jelzálogjogot kebelezzen a megszűnt követelés ranghelyén. A törölt jelzálogjog ranghelyének azonban egy jövőben keletkező köztartozás biztosítása céljából való fenntartása a 69000/1934. P. M. számú rendelet 4. §-a alapján sem foglalhat helyet.* (Kaposvári tsz. Pkf. 1063/1936/3.)

165. *Kereskedelmi könyvkivonat alapján, ha a követelés nem az adósfelekkel kötött ügyletből, hanem engedményből származik, jelzálogjog előjegyzése el nem rendelhető.* (Veszprémi tsz. Pkf. 2266/1935.)

166. *A bíróság részéről készített tárgyalási jegyzőkönyv kétségtelenül közokirat, azonban a jegyzőkönyvben foglalt tanuvallomás mint ilyen nem tekinthető a tkvi rendtartás 87. és 89. szakaszaiban említett olyan közokiratnak, amelynek alapján a jelzálogjog előjegyzése elrendelhető lenne.* (Bajai tszki kirend. Pkf. 10756/1936/3.)

167. *Nincs érvényes jogszabály arra nézve, hogy az ingatlan elidegenítéséhez közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesített meghatalmazás volna szükséges.* (K. P. II.3566/1936.)

168. *Az örökhagyó javára bekebelezett hasznélvezeti jog, amely az örökhagyó hitelezőinek érdekeit is szolgálja, a 21712/1935. I. M. rendeletben megállapított egy évi határidőn belül még az örökösök beleegyezése alapján sem törölhető.* (Kaposvári tsz. Pkf. 4018/1935.)

169. *A törvényen alapuló elidegenítési és megterhelési tilalom abszolút tilalmat képez, míg a jogügyletben statuált ily tilalom esetében, ha az a személy, akinek érdekében feljegyeztetett a tilalom, a megterhelésbe beleegyezik, annak telekkönyvi akadálya nem lehet.* (Kaposvári tsz. Pkf. 1350/31/1936.)

170. *Az ingatlan tulajdonosát a végrehajtás tekintetében megillető védelem nem terjeszthető ki a hasznélvezetre jogosultnak hasznélvezeti jogára, vagyis a tulajdonos javára feljegyzett védettség nem nyilvánkönyvi akadálya annak, hogy az e feljegyzéssel nem védett, a hasznélvezetre jogosult hasznélvezeti jogára a végrehajtási jelzálogjog bekebelezése elrendeltessék.* (K. Pk. V. 912/1936.)

171. *Elidegenítési és terhelési tilalom tárgya csak az ingatlan állagára vonatkozó jog lehet, tartási, vagy egyéb igény nem.* (Miskolci tsz. Pkf. 5484/1935.)

172. *Hasznélvezeti jog az ingatlan állagától külön eladás tárgyát nem képezheti.* (Kaposvári tsz. Pkf. 2341/1935.)

173. *Bontó feltétel alatt nyújtott jelzálogjogi biztosítás hatálya a feltétel bekövetkezése esetén megszűnik.* (K. P. V. 1580/1935.)

174. *Ingatlanárverés hatálytalanítása* esetén az eredeti állapot akként állítható helyre, hogy a végrehajtást szenvedett visszacapja a jogtalanul elárverezett ingatlan birtokát és tulajdonjogát az elvont hasznokkal együtt s általánosságban az a telekkönyvi állapot állítandó helyre, amelyben az elárverezett ingatlan az árverés megtartásakor volt, mégis azonban a már kielégített hitelezők sérelme nélkül. (K. P. V. 731/1936.)

175. *Vagyoni ügyekben adott korlátlan meghatalmazás a vagyonhoz tartozó jelzálogjogok törlésére vonatkozó engedély kiállítása iránt való jogot is felöleli.* (K. Pk. 518/1936.)

176. *Az elidegenítési és megterhelési tilalom határidőhöz jogszerűen köthető s ebből következően a tilalom által védett igény csak a kikötött határidőben tekinthető a tilalom által biztosítottnak.* (Gyulai tsz. Pkf. II. 778/1936/3.)

177. *Az épületek a telekkönyvben — a telekkönyvi okmánytár kiegészítő részét képező telekkönyvi térkép hűsége által indokoltan csupán vázlatrajz alapján tüntethetők ki.* (Veszprémi tsz. Pk. 2035/1935/4.)

178. *A ranghely felett való rendelkezés jogáról való lemondás azt jelenti, hogy a tulajdonosnak az előző terhek törlése esetén azok ranghelyét annak a későbbi jelzálogos hitelezőnek, akinek irányában a lemondás történt, be nem tölthetik, vagy az új jelzálogjog alakítás céljára fenn nem tarthatják, koránt sem jelenti tehát azt, hogy a korábbi jelzálogjog törlésével a későbbi hitelező jelzálogjoga automaticae a törölt jelzálogjog ranghelyére lép elő.* (Miskolci tsz. Pkf. 915/1936/5.)

Közjegyzői okiratok.

179. A Ppé. 39. §-ának C) pontja *a közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás* esetében a végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránt a kereseti jogot akkor is megadja, ha a végrehajthatóság előfeltételei egészben, vagy részben hiányoznak. — Ezekben az esetekben a végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránt a kereset nemcsak a végrehajtás elrendelése után következtetett tényekre, hanem az elrendeléskor fennálló tényekre is alapítható az elrendeléssel létesült jogsérelem orvoslása céljából. — A közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás esetében irányadó, ez a szabály alkalmazást nyer azokban az esetekben is, amikor egyes törvényes rendelkezése, magánokiratok (az OKH. váltói és könyvkivonatai) alapján engedik meg a végrehajtás elrendelését. (K. P. V. 1303/1935.)

180. *A közjegyzői okirat a Pprts. 315. §-a értelmében az ellenkező bizonyításig teljes bizonyítékot szolgáltat arra nézve, hogy annak kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot tényleg megtette.* Hogy azonban az okiratba foglalt nyilatkozat tartalma fedi-e a felek valódi ügyleti akaratát, abban a vontkozásban a közjegyzői okirat teljes bizonyítékul nem szolgál és azzal szemben a bizonyítás meg van engedve. A bizonyítási eljárás rendjén megállapította a bíróság, hogy a közjegyzői okirat tartalmilag valótlán tényeket tanúsít, hogy a közjegyzői forma csupán a Vhn. 2. § és a 6. § 2. pontjában foglalt rendelkezések kijátszására irányult, hiányozván eként a végrehajthatóság előfeltétele, a végrehajtás megszüntetendő volt. (Sátoraljaújhelyi tsz. Pkf. 421/1936.)